

Navike čitatelja beletristike u doba COVID-19 pandemije

Belina, Marija

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Graphic Arts / Sveučilište u Zagrebu, Grafički fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:216:318526>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-22**

Repository / Repozitorij:

[Faculty of Graphic Arts Repository](#)

MARIJA BELINA

NAVIKE ČITATELJA BELETRISTIKE U
DOBA COVID-19 PANDEMIJE

DIPLOMSKI RAD

Mentor:

Doc. dr. sc. Suzana Pasanec Preprotić

Student:

Marija Belina

Zagreb, 2022.

Sažetak

Republika Hrvatska, 25. veljače 2020. potvrdila je prvi slučaj zaraze COVID 19 virusom. Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Ministarstvo zdravstva i druge državne institucije počeli su raditi na prijedlozima mjera kako bi se smanjio rizik infekcije, prate se izvori zaraze te počinje kampanja i informiranje javnosti o prevenciji zaraze. Kroz godinu dana Stožer civilne zaštite Republike Hrvatske donosi razne odluke o mjerama koje su ograničavale društvena okupljanja, rad u trgovini, uslužnih djelatnosti i održavanje sportskih i kulturnih događanja na temelju preporuka epidemioloških stručnjaka. Takve okolnosti imale su veliki utjecaj na život ljudi pa tako i na čitalačke navike. Upravo je to predmet istraživanja. U radu se istražuju tehnologije tiskanja i uvezivanja knjiga, vještine čitanja, čitalačke navike i načine pribavljanja čitalačke građe u RH za vrijeme trajanja pandemije virusa COVID-19. Istraživanje stavlja naglasak na beletristiku i mlađu čitalačku populaciju. Beletristika je naziv za različite oblike zabavne ili estetske književnosti, kao što su romani, pripovijetke ili kratke priče. Čitanje i pismenost od davnina su duboko ukorijenjeni u samo funkcioniranje i napredak društva. Čitanje kao dio pismenosti koji se nalazi u razumijevanju i interpretiranju napisanog teksta osnovni je razlog razvoja brzine širenja i pristupa informaciji. To je dovelo do mogućnosti obrazovanja i unaprjeđenja društva. Istraživački dio rada izveden je metodom anketiranja, te obradom i tumačenjem dobivenih rezultata istraživanja. U svrhu ovog istraživanja online putem su provedene dvije različite ankete. Prva anketa je namijenjena grafičkom sektoru. Anketiranjem se istražuju okolnosti tiskanja i uvezivanja knjiga u doba COVID -19 pandemije. Druga anketa istražuje čitalačke navike čitanja beletristike, vještine čitanja te načine pribavljanja čitalačke građe u RH za vrijeme trajanja pandemije. Ciljana skupina druge ankete su student različitih sastavnica (VU) Sveučilišta u Zagrebu.

Ključne riječi: Pandemija, COVID-19, čitanje, tisak, knjiga

Abstract

The first case of infection with virus COVID-19 in Croatia was confirmed on February 25, 2020, and then the Croatian Institute of Public Health, the Ministry of Health and other state institutions began working on proposals for measures to reduce the risk of infection, monitoring the source of infection, and a campaign to inform the public about infection prevention. Over the course of the year, the Civil Protection Headquarters of the Republic of Croatia makes decisions on measures to limit social gatherings, work in shops, service activities and holding of sports and cultural events based on recommendations of epidemiological experts. Such circumstances had a great impact on people's lives and reading habits. That is exactly the subject of this research. The paper explores book printing and binding technologies, reading skills, reading habits and ways of obtaining reading material in Croatia during the COVID-19 virus pandemic. The research puts emphasis on fiction and the younger reading population. Fiction includes various forms of entertaining or aesthetic literature, such as novels or short stories. Literacy and reading have been deeply rooted in the very functioning and progress of society since ancient times. Reading, as an aspect of literacy that manifests itself in the understanding and interpretation of written text, is the basis of development of speed of dissemination and access to information, as well as the possibility of education and improvement of society. The research part of the work was carried out using the survey method, as well as the processing and interpretation of the obtained research results. For the purpose of this online survey, two different surveys were conducted. The first survey is intended for graphic sector. This survey investigates the circumstances of printing and binding books in the era of the COVID-19 pandemic. The second survey examines the reading habits of reading fiction, reading skills and ways of obtaining reading materials in Croatia during the pandemic. The target group of the second survey are students from various faculties of the University of Zagreb.

Keywords: Pandemic, COVID-19, reading, press, book

Sadržaj

1.	Uvod	1
2.	TEORIJSKI DIO.....	2
2.1.	Čitanje i pismenost.....	2
2.1.1.	Definicija čitanja i čitatelja	3
2.1.2.	Povijest čitanja	5
2.1.3.	Kratka povijest knjige	7
2.2.	Knjiga i knjigoveštvo.....	8
2.2.1.	Vrste uveza	9
2.2.2.	Namjena knjige.....	10
2.2.3.	Forma uveza	11
2.3.	Digitalizacija	12
2.3.1.	E-knjiga.....	13
3.	EKSPERIMENTALNI DIO	14
3.1.	Istraživanje	14
3.2.	Cilj i hipoteze istraživanja.....	15
3.3.	Rezultati i rasprava rezultata – grafički sektor.....	17
3.4.	Rezultati i rasprava rezultata – studentska populacija	25
4.	Zaključak.....	41
5.	Primjeri anketa.....	45
5.1.	Ankete namijenjen studentima različitih sastavnica (VU) Sveučilišta u Zagrebu	45
5.2.	Primjer ankete namijenjen grafičkom sektoru	51
6.	Literatura.....	54

1. Uvod

Tijekom prosinca 2019. godine u kineskom gradu Wuhanu, pokrajini Hubei otkriven je novi virus te su 17. studenoga zabilježeni prvi simptomatski slučajevi zaraze novo otkrivenim virusom SARS-CoV-2 (COVID-19). Povodom brzog širenja ove bolesti Svjetska zdravstvena organizacija proglasila je pandemiju. Do kraja siječnja već su zabilježeni slučajevi zaraze prenesene putovanjima iz tog dijela u druge dijelove Kine, u Singapuru, Maleziji, Australiji, Tajlandu, Japanu, Južnoj Koreji, SAD-u, Kanadi, Ujedinjenim Arapskim Emiratima, te nekoliko europskih zemalja – Italiji, Francuskoj, Finskoj i Njemačkoj. Prvi slučaj zaraze u Hrvatskoj je potvrđen 25. veljače 2020. Tada Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Ministarstvo zdravstva i druge državne institucije počinju raditi na mjerama kako bi se smanjio rizika infekcije, prate se izvori zaraze te također počinju kampanje informiranja javnosti o prevenciji zaraze. 19. ožujka 2020. godine Stožer civilne zaštite Republike Hrvatske donosi odluku o mjerama koje su ograničavale društvena okupljanja, rad u trgovini, uslužnih djelatnosti i održavanje sportskih i kulturnih događanja na temelju preporuka epidemioloških stručnjaka kako bi se usporilo širenje zaraze virusom COVID-19 u populaciji Hrvatske. Donešene su mjere poput zabrane svih javnih okupljanja za više od 5 osoba, obustava svih trgovačkih djelatnosti osim onih nužno potrebnih za život te obustava svih kulturnih i sportskih događanja. Između ostalih institucija, bile su obuhvaćene i sve knjižare i knjižnice koje su bile zatvorene za korisnike. Mjere, u ovom najstrožem obliku, su bile na snazi do 11. svibnja.

U trenutku pisanja ovog rada (8.9.2022.godine) registrirano je 612.115.288 osoba zaraženih virusom COVID-19 u svijetu, 1.218.663 u Republici Hrvatskoj, te je ukupan broj smrti 6.509.696, od čega u Hrvatskoj 16.772. Ovako ozbiljna pojava smrtonosnog virusa koji je imao posljedice za čitavi svijet te prateće mjere su uvelike utjecale na razne aspekte svakodnevnice i život većine ljudi pa tako i na njihove čitalačke navike. Upravo ta povezanost, prostor susretanja događanja vezanih za globalnu pandemiju virusa COVID-19 i čitalačke navike mladih će biti predmet istraživanja ovog rada.

U radu se istražuju tehnologije tiskanja i uvezivanja knjiga, vještine čitanja, čitalačke navike i načine pribavljanja čitalačke građe u RH za vrijeme trajanja pandemije virusa COVID-19. Istraživanje stavlja naglasak na beletristiku i mlađu čitalačku populaciju. Beletristika obuhvaća različite oblike zabavne ili estetske književnosti, kao što su primjerice romani, pripovijetke ili kratke priče. Pismenost i čitanje od davnina su duboko ukorijenjeni u samo funkcioniranje i napredak društva. Čitanje kao aspekt pismenosti koji se očituje u razumijevanju i interpretiranju napisanog teksta osnova je razvoja brzine širenja i pristupa informacijama te mogućnosti obrazovanja i unaprjeđenja društva.

2. TEORIJSKI DIO

2.1. Čitanje i pismenost

Čitanje knjiga nas opušta i zabavlja, ali osim toga ono nam daje i različite koristi. Ako čitamo SF knjige, publicistike, poezije ili proze barem pola sata u danu u razdoblju nekoliko godina, u prosjeku ćemo živjeti dvije godine dulje za razliku od onih koje ne čitaju ništa. To su rezultat istraživanja koje je provedeno na Yale School of Public Health. Istraživanje se temelji se na podacima prikupljenim kroz 12 godina na uzorku od 3600 muškaraca i žena (prosječna dob 50 godina).

Čitanje je važno od najranije dobi. Ako djeca ranije krenu upoznavati svijet knjiga i čitati knjige, bit će im lakše kasnije u životu jer čitanjem utječu na svoj cjelokupan razvoj. Djeca kojima su roditelji kroz tjedan dana više puta čitali knjige, postižu bolje rezultate na testovima inteligencije. U kasnijoj dobi je čitanje također važno jer pomaže u funkcionalnosti zdravog mozga te u održavanju mozga zdravim. Ljudski život određuju obaveze koje imamo, način odmora od obaveza te što ćemo učiniti za razonodu ili osobno unaprjeđenje. Društveni, psihološki i financijski uvjeti utječu na nas kao čitatelje te modificiraju i kreiraju ispočetka naše čitateljske navike, želje i motivaciju. Ono što se želi reći je da snaga riječi povećava snagu mozga jer čitanje knjiga bilo kojeg žanra tjera mozak da kritički razmišlja i da povezuje jedno poglavlje s

drugim pa onda i sa vanjskim svijetom. Kada čitamo i povezujemo, mozak kreira nove putove između regija u sva četiri režnja te obe hemisfere mozga. Nakon nekog vremena te neuronske mreže mogu omogućiti brže razmišljanje te pružiti veću obranu od kognitivnog propadanja.

Kada pogledamo prošlost možemo vidjeti kako su samo pripadnici viših društvenih slojeva i svećenstvo znali čitati. Pojavom tiskarskog stroja dolazi do drastičnih promjena te čitanje postaje dostupno cijelom društvu. Danas je čitati moguće u raznim oblicima i formatima. Ono je nezaobilazan dio obrazovanja i svakodnevnog života ljudi kao pojedinaca, neovisno koliko osoba ima godina. Čitanje više nije samo tiskani tekst na papiru poput knjiga, časopisa i tiskovina. Pojava interneta, digitalno okruženje i razni mediji kao što su pametni mobiteli, tableti, laptopi i elektronički čitači knjiga omogućila se dostupnost čitalačkih materijala. U bilo koje doba i na svakom mjestu možemo čitati. Možemo čitati dok se vozimo u tramvaju ili ležimo na plaži. Možemo čitati znanstvenu publikaciju, pregledavati digitalizirane sadržaje velikih svjetskih knjižnica i drugih ustanova koje nismo u mogućnosti posjetiti. Također, pomoću internet kupujemo knjige i posuđujemo ih preko online knjižnica.

2.1.1. Definicija čitanja i čitatelja

Postoje brojne definicije čitanja koje su vezane za razna područja znanosti. Na Hrvatskom jezičnom portalu čitanje definirano kao: "proces vezan uz praćenje teksta kao osobni ili opći interes ili interpretacija pročitano." Kada proširimo definiciju, čitanje možemo objasniti preko glagola koji mu je u srži: čitati: "raspoznavajući slova ili znakove, razumijevati ono što je napisano". Najjednostavnije objašnjeno, čitamo kako bi smo učili, zabavili se i dobili neke nove informacije. Kuvač-Levačić naglasila je četiri vrste čitanja (prema studijima H.E. Giehrla): informacijsko čitanje, kognitivno čitanje, evazivno i linearno čitanje. Kao primjer uzmimo čitanje kuharice. Takvo čitanje je informacijsko čitanje. Evazivno čitanje je čitanje kada nam ono omogući odlazak u svijet mašte. Kognitivno koristimo kako bi naučili nešto novo o svijetu, njegovim zakonitostima, a literarnim čitanjem tražimo smisao života.

Motivi za čitanje dijele se u dvije osnovne skupine: pragmatični i literarno-estetski. Pragmatični motiv motivira postizanjem nekog cilja. Kroz informacijsko i kognitivno čitanje provlači se pragmatičan motiv sa određenim dopunskim kategorijama. One su: informacijsko čitanje, popularno znanstveno čitanje te stručno i znanstveno čitanje. Informacijsko čitanje je kada ciljano tražimo određenu informaciju koju ćemo upotrijebiti ili će utjecati na našu odluku i ponašanje. Popularno znanstveno čitanje je kada pojedinac ima veliki interes za čitanjem nekog stručnog područja koje nije njegova struka ili specijalnost. Kod stručnog čitanja osoba treba imati predznanje o području o kojem je tekst u knjizi. Takvi tekstovi su pisani bez pridavanja pažnje estetici i kako privući interes čitatelja. Zahtjevniji su za čitanje od popularno znanstvenih tekstova jer je za njihovo razumijevanje potrebna velika koncentracija. Znanstveno čitanje je slično stručnom čitanju za koje je potrebno poznavanje terminologije te visoka koncentracija, ali sve te karakteristike su puno naglašenije u znanstvenom čitanju. Razlika je što tekstovi u znanstvenom čitanju najčešće sadrže uža područja i ulaze u još veću dubinu u sadržaju knjige. Literarno-estetsko čitanje je čitanje koje će čitatelja odvesti u svijet mašte (što je suprotnost pragmatičnom čitanju). Evazivno čitanje je poput negativnog literarno-estetskog čitanja jer podrazumijeva da čitanje literature predstavlja bijeg iz loše stvarnosti. Kod takvog čitanja, običo su motivacije nezadovoljstvo životom, profesionalnim ili vlastitim.

Osim o vrstama čitanja Giehl također govori i o tipologiji čitalaca. Tipologija čitalaca je podijeljena u kategorije, a to su: funkcionalno-pragmatični čitatelj, emocionalno-fantastični čitatelj, racionalno-intelektualni čitatelj te literarni čitatelj. Ono što je važno napomenuti je da Kordigel citirajući Giehl želi naglasiti kako nema čitatelja koji pripada samo jednom tipu čitatelja, čitatelj ne može svrstati točno u određenu kategoriju već je on dio svake. Najzastupljenija kategorija je funkcionalno-pragmatični čitatelj. U njoj čitanje predstavlja alat pomoću kojeg se prikupljaju informacije, stručno se usavršava te se postižu određeni ciljevi. Emocionalno-fantastički čitatelji tijekom čitanja dobivaju emocionalne podražaje te time postižu bijega iz realnosti. Doživljaj literature na takav način je više emocionalan, nego što je intelektualan. Omiljeni žanrovi čitatelja te kategorije su znanstvena fantastika, kriminalistički romani, ljubavni romani i romani koji su svojim sadržajem smješteni u prošlost. Sljedeću skupina su racionalno-intelektualni čitatelji. Oni čitajući razmišljaju kako bi došli do konkretnih spoznaja.

Izražena im je radoznalost i naglašena kritičnost. Osnovna područja čitanja racionalno-intelektualnog tipa čitatelja su knjige vezane uz filozofiju i znanost te socijalno i kulturno kritički romani. Takvog čitatelja od fikcije možda jedino privuče detektivski romani. Najmanje zastupljena skupinu su literarni čitatelji. Takavom čitatelju čitanje knjige predstavlja doživljaj koji će mu pružiti užitek. On nije opterećen statusom knjige, socijalnom pozicijom ili pomodnosti djela da bi čitao.

2.1.2. Povijest čitanja

Povijest smatra najprihvatljivijom pretpostavkom da su se Sumerani prvi dosjetili kako ono što mislimo zabilježiti pomoću raznih znakova . U povijesti Mezopotamije možemo pronaći različite zapise, a koliko je čitanje i pisanje imalo veliku važnost u njihovom životu možemo zaključiti stvaranjem velike asirske knjižnice. Knjižnica kao najveća zbirka ljudskog znanja koje je bilo zapisano bila je poznata u cijelom svijetu zbog svojih glinenih pločica. Pisari su u Mezopotamiji bili aristokratskog ugleda. Razlog tomu bila je njihova vrlo važna uloga. Pisari su prenosili su poruke, vijesti, bilježili kraljevske naredbe, zapisivali zakon, astronomske podatke pomoću kojih se pratio kalendar, zapisivali su gospodarske i financijske transakcije i još niz drugih stvari.

U antičko doba dolazi do promijene. Književna djela su se preoblikovala u ono što je u tom razdoblju bilo puno bitnije za zajednicu, a to su kazališne predstave. Kroz tragediju, najvažniju književnu vrstu antičkog vremena, umjesto čitanja, svi su gledatelji u amfiteatrima doživljavali tzv. katarzu čiji je cilj bio potaknuti ljude na ispravne postupke u životu.

Helensko doba donosi razvitak knjižničarske djelatnosti. Time dolazi do otvaranja veličanstvenih biblioteka. Jedna od najpoznatijih biblioteka tog razdoblja ljudske povijesti izgorjela je u požaru, u Aleksandriji u Egiptu. Osnovala ju je slavna dinastija Ptolomejević. Za vrijeme vladavine Aleksandra Velikog i njegovih velikih osvajanja helenski svijet, osim Atene, dobio je još nekoliko važnih kulturnih središta.

Rani srednji vijek obilježen je pustošenjem barbara te brojnim ratovima. Tragovi kulture bili su uništeni gdje god bi se oni pojavili. Sva sreća, značajna književna djela su

uspjela preživjeti. Jedan od njih je među najstarijim književnim tekstovima „Ep o Gilgamešu“ sačuvan u nekoliko primjeraka. Pismenost je u razdoblju srednjeg vijeka bila privilegija. Tko je bio pismen odlučivao je koje će dijelove sadržaja knjiga prenijeti drugima što je dovelo do manipulacije stanovništvom. U tom razdoblju privilegirani pismeni ljudi bili su svećenici. Moć knjige bila je korištena kao oružje kojim se šire kršćanske vrijednosti. U samostanima koji su predstavljali središta pismenosti, bile su otvorene skriptarnice. U skriptarnicama su stalno radili pisari. Jedan od najpoznatijih pisara bio je osnivač benediktinskog reda, sveti Benedikt iz Nursije na brdu Monte Cassino. Baš je taj benediktinski samostan, a zatim i ostali, bio središte pismenosti i učenosti ljudi u mnogim dijelovima Europe. Kako je vrijeme prolazilo, prepisivači redovnici su počeli riječi odvajati u rečenice te dijeliti tekstove u odlomke kako bi nevjestim čitateljima čitanje bilo lakše.

Kroz razdoblje renesanse došlo je do ponovnog vraćanja antičkih pogleda na svijet što se naravno odrazilo i na umjetnost. Razvojem gradova i trgovine te putovanjima i otrivanjem novih dijelova svijeta, a posebno razvojem znanosti, običan pasivan srednjovjekovni čovjek postaje znatiželjan pojedinac koji ima potrebu upoznati svijet kao i samoga sebe. Čitanje je tada dobilo novu svrhu koja je bila uživanje i zabava. Poznata knjiga koja je nastala u tom razdoblju, a svrha njenog nastajanja bila zabava čitatelja, je Dekameron (Boccacci). Time je nastala nova književna vrsta, novela.

Johannes Gensfleisch Gutenberg 1450. godine došao je do velikog postignuća te je time postao zaslužan za preokret u društvu i čitalačke navike stanovništva. Izumom tiskarskog stroja knjiga je postala dostupnija nego što je bila ikada prije. Tržište je raslo i postajalo sve veće jer je proizvodnja knjiga bila jeftinija i brža. Takvi uvjeti pridonijeli su stanju u društvu da si je sve više ljudi moglo priuštiti svoje vlastite primjerke knjiga. Veća potreba i brža proizvodnja je dovela proizvodnje malih, džepnih knjižica, umjesto onih velikog formata kakve su bile do tada. Neovisno o položaju u društvu, zanimanju pa i socijalnom status osobe, svi su mogli čitati. Kako se u tom razdoblju čitalo više nego ikad, preispitivanja istine natjerala su znanstvenike na nova istraživanja i razna otkrića.

Kada se Goethe pojavio u književnosti knjiga je još više dobila na značaju u životu ljudi. Njegov roman Patnje mladog Werthera dosegno je šokantan značaj u Njemačkoj.

U to doba skoro pa svi su pročitali taj roman koji je dokazao koliko pisana riječ utječe na čitatelja jer je stvarni život bio prikazan kroz život glavnih likova romana. Kao dokaz svjedoče mnoga samoubojstva mladića koji su bili nesretno zaljubljeni te su uzeli Werthera kao primjer u svom vlastitom životu.

Kroz industrijsko doba odnos prema knjizi i njen značaj se uvelike mijenjao. Knjiga je bila predmet trgovanja, a ne više predmet manipulacije Crkve i svjetovnih vladara. Knjiga postala roba te su njome upravljali izdavači.

U 20.stoljeću dolazi do masovnih proizvodnja knjiga. Zahtjevi publike tražili su još više zabave i razonode u knjigama te su tako nastali različiti književni žanrovi. Neki od njih su kriminalistički, pustolovni i ljubavni romani te znanstvena fantastika. Kroz težnju za zabavom i razonodom u knjizi, knjiga je izgubila značaj kao sinonim znanja i učenosti.

2.1.3. Kratka povijest knjige

Najstarije knjižice bile su napravljene od pergamenta i potječu još iz 3.stoljeća prije Krista. Pergament je materijal dobiven od životinjske kože te je svojim karakteristikama bio vrlo pogodan za izradu knjiga. Mogao se lako presavijati te oblikovati po potrebi u više veličina.

Pergament je bio najzastupljeniji materijal za izradu knjige u Europi sve dok se nije pojavio papir. Papir se pojavio u Italiji u 12.stoljeću. Na samom početku puno se je više pažnje pridavalo kako knjiga izgleda. Knjige su bile ukrašene bogatim detaljima, tvrdih i isto tako uređenih korica. U to doba one nisu imale praktičnu vrijednost jer je bio bitniji izgled od samog sadržaja knjige.

Kroz srednji vijek najčešća knjiga je mali molitvenik. Mali molitvenik, otisnut ili rukom napisan, bio je korišten u vjerskim službama. Najveće evolucijsko postignuće za izradu knjige omogućio je tiskarski stroj za koji je bio zaslužan Johannes Gutenberg. Time je, za ono razdoblje, izrada knjige postala brža i lakša. Nakon početka tiskanja knjiga, knjiga je postala dostupna svima što je dovelo i do sve većeg opismenjivanja.

Talijanski humanist Aldus Pius Manutius, uzevši Gutenberga kao primjer, u Veneciji je osnovao vlastitu tiskaru. U njoj su nastajala klasična djela koja su bila na grčkom i latinskom jeziku. Time je bila osigurana kvalitetna pomoć za učenje studenata. Kako je rukovanje svescima postali teško, kao i njihovo pohranjivanje Manuzio, 1501.godine, odlučuje tiskati tisuću džepnih knjiga. Te knjige bile su puno jednostavnijeg izgleda bez toliko ukrasa kao što je bilo sve do tada . Dodao je još jednu novost, kurziv koji je prema kritičaru Francisu Meynellu usporavao čitateljevo oko. Time se povećavala sposobnost da oko čitatelja razumije ljepotu teksta. Nakon nekog vremena, kvaliteta knjiga se smanjila jer je izdavače brinula samo zarada, dok su književnost i društvo bili zanemareni.

U vrijeme kraljice Viktorije u Engleskoj, krajem 19.st. nastala je prva džepna knjižica mekog uveza. Ona je omogućila lakše rukovanje knjigom tijekom čestih putovanja vlakom. Upravo zbog toga željeznički kolodvori u Londonu bili su prva mjesta sa štandovima za knjige, tjednike i novine. Time je došlo do velikog iskoraka za proizvodnju knjiga, kao i njihovu promociju. Knjige su postale poput svake druge robe te su se mogle kupiti svugdje.

2.2. Knjiga i knjigoveštvo (Uzeto iz vlastitog završnog rada)

Knjiga je specifičan proizvod grafičke industrije. Od ostalih proizvoda, poput novina, časopisa i drugih tiskovina, razlikuje se svojim opsegom i uvezom. Ona predstavlja cjelinu koju tvori veći broj listova papira ili određen broj knjižnih slogova koji su uvezani te zaštićeni koricama. Knjiga se sastoji od nekoliko dijelova. Ovisno o vrsti i formi uveza, dijelovi se mogu razlikovati no pod klasičnim pojmom knjige (tvrdo uvezena knjiga) oni najbitniji su korice (dva prireza, hrpteni uložak, presvlaka), predlist i zalist te knjižni blok.

Knjigoveštvo je dio završne grafičke proizvodnje čiji je zadatak dorada te završno oblikovanje knjigoveških proizvoda po strogo definiranom rasporedu. Jednostavno rečeno, knjigoveštvo spaja sve komponente u jednu cjelinu. Standardni proizvodi koji spadaju u knjigovešku doradu su: knjige, časopisi, albumi, kalendari i blokovi. Osim

njih, tu spadaju i neki proizvodi kojima je namjena prenijeti informaciju, kao što su: memorandum, razglednice, plakati, letci, pozivnice i drugi.

Načini uveza mogu biti ručni ili nakladnički (strojni ili linijski). Razlika se nalazi u nakladi proizvoda te količini ljudskog rada kojeg je potrebno uložiti u sam proizvod. Ručni uvez se koristi kod malih naklada (do 100 komada) gdje se većina faza izrade odrađuje ručno (savijanje, sabiranje, uvezivanje) što znači da na kvalitetu proizvoda utječe ljudski rad. Nakladnički strojni ili linijski uvez koristi se za srednje (strojni) i velike (strojni i linijski) naklade. Ljudski faktor, u oba slučaja, potreban je samo kako bi prenio sadržaj proizvodnje u iduću fazu što znači da čovjek nema veliki utjecaj na kvalitetu proizvoda već tehnički uvjeti knjigovežnice (brzorezač, savijačica, sabiračica, šivačica itd).

2.2.1. Vrste uveza

S obzirom na materijale koji se koriste za uvez i izradu korica, vrste uveza mogu biti jednostavne i složene. Razlikujemo mekani, tvrdi i mehanički uvez.

Mehanički uvez sastavljen je iz pojedinačnih listova papira koji nisu spojeni lijepljenjem ili šivanjem, već su uz pomoć zakovica, kopči, spirala, vijaka povezani u cjelinu. Nedostatak takvog uveza je da se listovi ne mogu vaditi ili umetati novi po potrebi. Složeni tipovi uveza, meki i tvrdi, sastoje se od dva osnovna dijela: knjižni blok i korice.

Mekano uvezana knjiga sastavljena je od knjižnog bloka nastalog od listova papira ili knjižnih slogova, koji se nalaze unutar jednodijelnih kartonskih korica. Knjižni blok može biti spojen šivanjem (koncem ili žicom) ili lijepljen te je vezan za korice direktnom vezom. Korice su znatno tanje nego kod tvrdog uveza pa postoji mogućnost savijanja bez štetnih posljedica što kod korica tvrdog uveza nije moguće. Meko uvezane knjige su u pravilu jednokratne ili višekratne te u njih spadaju bilježnice, udžbenici, časopisi itd..

Tvrdo uvezana knjiga sastavljena je od knjižnog bloka (sastavljenog, u većini slučajeva, od knjižnih slogova) i višedijelnih tvrdih korica (ravna ljepenka omotana u neki materijal). Višedijelne tvrde korice sastoje se od dva prireza stranica, hrptenog uložka i presvlake. Pomoću podstave se povezuju s knjižnim blokom te tako tvore indirektnu vezu korica i knjižnog bloka. Kod tvrdo uvezanih knjiga, korice su znatno deblje te se zato koriste za knjige trajne namjene ili s najvećim zahtjevom jer imaju mogućnost dobrog očuvanja sadržaja knjige. U njih spadaju enciklopedije, biografije, znanstvene knjige, sveučilišni udžbenici itd.

2.2.2. Namjena knjige

Namjena knjige predstavlja svrhu ili ono za što će se knjiga upotrebljavati. Ona se dijeli na knjige za jednokratnu upotrebu, višekratnu, trajnu upotrebu te na knjige s najvećim zahtjevom upotrebe. Knjige za jednokratnu upotrebu koriste se jednokratno, njihova kvaliteta nije od osobite važnosti jer služe samo kako bi prenijele željenu informaciju. Njihov uvez je jednostavan, uvez žicom ili ljepilom te u njih se ubrajaju novine, stripovi, reklamni časopisi. Knjige za višekratnu upotrebu koriste se više puta, najčešće im je trajnost do godinu dana. U njih ubrajamo školske udžbenike sa jednodijelnim kartonskim koricama, beletristika, telefonski imenici itd.. Knjige za trajnu upotrebu su knjige dugog vijeka trajanja te je kod njih od osobite važnosti mehanička čvrstoća knjižnog bloka i krutost korica te su zato takve knjige najčešće tvrdo uvezane. U njih ubrajamo rječnike, leksikone, enciklopedije. Knjige sa najvećim zahtjevom su knjige najveće kvalitete i one su uvijek tvrdo uvezane te sadrže svoj ovitak. Imaju obogaćen dizajn pomoću foliotiska ili slijepog tiska te, u većini slučajeva, kožnu presvlaku. U njih ubrajamo npr. monografije, Biblije, enciklopedije.

2.2.3. Forma uveza

Forma uveza predstavlja način na koji se uvezne jedinice (knjižni slog ili list papira) povezuju u knjižni blok. S obzirom na povezivanje, forma uveza može biti bešavna (lijepljena), šivana te mehanička.

2.2.3.1. *Bešavna forma uveza*

Forma bešavnog uveza se formira lijepljenjem uveznih jedinica. Kao uvezna jedinica pri ručnoj izradi knjige koristi se list papira, a u nakladničkoj proizvodnji, pri velikom opsegu knjige, se može koristiti i knjižni slog. Sabiranje se vrši na principu "slog na slog" odnosno "list papira na list papira". Nakon procesa sabiranja vrši se hrapavljenje hrpta knjižnog bloka u svrhu boljeg prijanjanja ljepljiva te tako i sljepljivanja knjižnog bloka. Na nahrapavljen hrbat nanosi se PVAc ljepljivo te je također moguće koristiti i gazu, koja se stavlja preko prvog nanesenog sloja ljepljiva, te time čini vezu još čvršćom. Gotov knjižni blok se uljepljuje u jednodijelne kartonske korice te se zatim preša. Nakon prešanja slijedi obrezivanje sa tri strane (osim hrptene strane) te je proizvod gotov.

2.2.3.2. *Šivana forma uveza*

Šivana forma uveza podrazumijeva spajanje knjižnih slogova (u određenom slučaju listove papira) kao uveznih jedinica pomoću žice ili konca. Forma se može podijeliti na šivanje žicom kroz hrbat, šivanje žicom postrance hrpta te šivanje koncem.

2.2.3.3. *Mehanička forma uveza*

Mehanička forma uvez je najfleksibilniji tip uveza. Kod mehaničkog uveza uvezna jedinica je gotovo uvijek list papira. Razlikujemo tri osnovne vrste mehaničkog uveza: uvez spiralom, zakovicama te uvez vijkom i maticom. Spiralni uvez je mehanički uvez koji spaja pojedinačne listove papira pomoću elastične plastične uvijene cijevi ili pomoću spiralne žice kroz rupice probušene uz hrbat knjižnog bloka (perforacija). Zakovica nam omogućava da pojedinačne listove papira spojimo uz pomoć mehaničke

naprave u gotovi knjigoveški proizvod. Vijak i matica nam omogućavaju da pojedinačne listove papira spojimo u jedno, ali nam također, za razliku od uveza zakovicom, omogućava promjenu sadržaja knjižnog bloka (dodavanje ili oduzimanje uzoraka). U mehanički uvez zapravo spadaju i sve vrste registratora, metalnih vijaka i sl. Prednost ovakve vrste uveza je da se listovi papira koji se spajaju mogu tiskati pojedinačno i neovisno jedan o drugome.

2.3. Digitalizacija

Danas je korištenje informacijskih sustava i komunikacija putem računala nešto svakodnevno i svima poznato. Količina informacija i ukupno znanje svakoga dana se sve više povećava. Ono što je danas najpotrebnije i najkorisnije je znati kako i gdje tražiti i naći informacije koje su nam potrebne. Pomoću napretka tehnologije, izuma Interneta te korištenjem novih informacijskih tehnologija i procesom digitalizacije, to danas ne bi trebao biti problem. Na samom početku Interneta traženje potrebnih informacija predstavljalo je veliki izazov. Noviji načini upravljanja informacijama pojednostavili su pretraživanje. Spremanje, reprodukcija i distribucija različitih vrsta informacija, uređivanje dokumenta i teksta, povećanje i umanjenje dijelova grafičkih zapisa te preuređivanje slika dio su današnje svakodnevnice.

Po definiciji digitalizacija je proces promjene fizičke informacije u digitalni oblik. Ona je neizostavan postupak prijenosa i pohrane analogne građe (slika, zvuka, videa, filmova, trodimenzionalnih oblika) u digitalni format koji se dalje obrađuje na računalu. Sadržaj koji nastaje digitalizacijom naziva se digitalizirana građa. Vrlo često se može vidjeti i korištenje nazva digitalna građa, ali postoji razlika u značenju oba naziva. Ako je nešto digitalno, to se misli na sadržaj koji je izvorno digitalnog formata poput elektroničkog teksta, videa ili slike, a ako je nešto digitalizirano onda se misli na zapis ili sliku koja je kopirana ili prenesena s nekog medija i zatim pretvorena u digitalni oblik.

2.3.1. E-knjiga

E-knjiga (e-book ili digitalna knjiga) je digitalna publikacija. Može sadržavati određeni tekst, sliku ili neki drugi multimedijски sadržaj. Osim specijaliziranih e-čitača koji su napravljeni za samo za čitanje e-knjiga, moguće ih je pregledavati i čitati i na elektroničkim uređajima poput računala, tableta te pomoću pametnih telefona.

Pretpostavlja se da je povijest knjige stara više od 7 000 godina. Kroz svoj razvoj knjiga je mijenjala svoj oblik, materijale od kojeg je izrađena te načine pisanja i umnožavanja materijala. U Illinoisu je, prije 45 godina nastala prva e-knjiga te je za nju zaslužan Michael Hart koji je prepisao Deklaraciju nezavisnosti na računalo. Deklaracija nije imala zaštićena autorska prava te ju je želio poslati e-mailom. Zbog količine podataka, sustav je to odbio napraviti da ga tolika količina podataka ne bi srušila, ali Hart je tada došao do jedinstvenog rješenja. Korisnicima je omogućio preuzimanje Deklaracije pa je tako Američka Deklaracija nezavisnosti prva svjetska e-knjiga.

Godine 1981. na tržište je puštena prva e-knjiga, ali pravi uspjeh elektroničkih knjiga postignut je tek 1998. godine. Te godine održao se prvi sajam elektroničkih knjiga u Gaithersburgu, Maryland. Godinu dana kasnije HTML i XML uzeti su kao standardna vrsta zapisa elektroničke knjige. Godine 2001. dolazi do velikog rasta u popularnosti e-knjiga. Te je godine djelo poznatog pisca, Stephena Kinga „Riding the bullet“ ekskluzivno bilo objavljeno na Internetu kao e-knjig. To je bila velika prekretnica koja je potaknula osmišljavanje mnogih elektronskih izdavačkih kuća i online knjižnica.

3. EKSPERIMENTALNI DIO

3.1. Istraživanje

Kao što je navedeno u naslovu, svrha ovog rada je istražiti navike čitatelja beletristike u doba COVID-19 pandemije. Istraživački dio rada izveden je metodom anketiranja, te obradom i tumačenjem dobivenih rezultata istraživanja. U svrhu ovog istraživanja provedene su dvije različite ankete.

Prva anketa je namijenjena grafičkom sektoru te je ona provedena 30.8.2021. godine. U istraživanju je sudjelovalo 8 tvrtki te je prosječno vrijeme ispunjavanja upitnika bilo 5 minuta. Anketa se provodila putem pošte, točnije elektroničke pošte. Anketiranjem se kroz 9 pitanja željelo istražiti kako su okolnosti COVID-19 pandemije utjecale na tiskanje i uvezivanje knjiga. Također, rad istražuje mišljenje grafičke struke na pitanje utječe li sve veći trend korištenja e-knjiga na naklade knjiga beletristike u Hrvatskoj te, općenito gledano, koliko su poslodavci zadovoljni postignutom prodajnom cijenom u izradi knjiga (tisak i uvez) u usporedbi s njenom prodajnom cijenom (npr. u knjižari ili drugom prodajnom mjestu).

Ciljana skupina druge ankete bili su student različitih sastavnica (VU) Sveučilišta u Zagrebu. Njena svrha bila je istražiti čitalačke navike čitanja beletristike, vještine čitanja te načine pribavljanja čitalačke građe u RH za vrijeme trajanja pandemije. Metoda ankete bila je prikladna za ovo istraživanje jer je pružila brz način dolaska do potrebne populacije te željenih odgovora. Sadržaj upitnika podijeljen je u četiri dijela. Prvi dio ankete traži osnovne podatke o ispitaniku (spol, dob, razina studija te područje studija). Drugi dio ankete istražuje opće navike ispitanika kao čitatelja te se nastavlja na treći dio koji se bavi ispitivanjem utjecaja COVID-19 pandemije na čitalačke navike. U zadnjem dijelu upitnika ispituju se mišljenja i stavovi o kvaliteti knjige kao proizvodu te preference ispitanika prilikom kupnje knjige. Anketa je provedena u periodu od 1.8.2021. do 30.8.2021. godine. U njoj su sudjelovale 203 osobe te je prosječno vrijeme ispunjavanja upitnika bilo 7 minuta. Anketa je provedena online putem, točnije dijeljenjem preko društvenih mreža te je zbog nemogućnosti potpune kontrole

istraživane skupine u tom vidu provođenja istraživanja došlo do nekih nepravilnosti koji će se navesti u nastavku rada. Obrazac ankete je izrađen izravno u oblaku koristeći se Microsoft office 365 Forms alatom kojeg koriste svi sudionici u obrazovnom sustavu RH.

3.2. Cilj i hipoteze istraživanja

Glavne polazišne pretpostavke u daljnjem istraživanju su da je pandemija COVID-19 virusa utjecala na sve aspekte ljudskog života, pa tako i na čitalačke navike mlađe populacije te na proizvodnju knjiga beletristike. Iz takvog mišljenja proizlazi prva hipoteza ovog rada da studentska populacija čita više knjiga beletristike u doba pandemije COVID-19 pod utjecajem dugog perioda karantene te drugih epidemioloških mjera koje su propisane od strane Stožera civilne zaštite RH.

Druga hipoteza vezana je za pribavljanje čitalačke građe kroz razdoblje pandemije. Pretpostavlja se da je studentska populacija čitatelja beletristike naručivala knjige isključivo online putem u doba pandemije COVID-19 s obzirom na period strogih epidemioloških mjera tijekom kojeg, u jednom razdoblju, nije bilo moguće na drugačiji način doći do čitalačke građe.

Treća pretpostavka je da veći udio studentske populacije posuđuje knjige beletristike, a manje ih kupuju u doba pandemije COVID-19. Kao razlog može se uzeti situacija u kojoj su se studenti našli s obzirom na studentske poslove kojih tijekom pandemije nije bilo, a za neke cijene knjiga (npr. u knjižarama) nisu prihvatljive.

Iz treće pretpostavke izlazi četvrta, a to je da veći udio studentske populacije preferira fizičku knjigu (u odnosu na e-knjigu) u doba pandemije COVID-19. Iako živimo u razdoblju naglog razvoja digitalnih medija (mobiteli, tableti,...) preko kojih je čitalačko štivo dostupno bilo kada i bilo gdje, istraživanja pokazuju kako u Hrvatskoj takav način čitanja još uvijek nije toliko zastupljen te se preferira “fizička” knjiga naspram e-knjige.

Iduće pretpostavke odnosi se na grafički sektor te proizvodnju knjiga beletristike u razdoblju pandemije. Peta hipoteza je da pandemija COVID-19 uvjetuje znatno smanjenje proizvodnje knjiga beletristike. Pandemija je također utjecala na razne sektore proizvodnje, kako u cijelom svijetu, tako i u Hrvatskoj počevši od same organizacije rada pa do nabave potrebnih materijala. Kako su se mijenjale epidemiološke mjere propisane od strane Stožera civilne zaštite RH, tako su i tvrtke morale organizirati svoje poslovanje. Uzevši to u obzir i dug period karantene u kojem trgovine nisu smjele poslovati, šesta hipoteza je da je pandemija COVID-19 uvjetovala znatno smanjenje zahtjeva korisnika za narudžbom grafičkih materijala potrebnih za proizvodnju knjiga beletristike.

3.3. Rezultati i rasprava rezultata – grafički sektor

Anketa pod nazivom „Navike čitatelja beletristike u doba COVID-19 pandemije“ provedena je 30. kolovoza 2021. godine. Sastojala se od ukupno 9 pitanja te je prosječno vrijeme ispunjavanja upitnika bilo 5 minuta. Za izradu korišten je Microsoft office 365 Forms alat. U istraživanju je sudjelovalo 8 tvrtki te ne ono u potpunosti bilo anonimno.

Prva kategorija pitanja ispitala je poslodavce smatraju li da je pandemija COVID-19 virusa utjecala na rad njihovih tvrtki. Kako ovaj rad ispituje navike čitatelja beletristike, u istraživanju su sudjelovale samo tvrtke koje proizvode knjige beletristike.

Zatvaranjem i postupnim ponovnim otvaranjem ureda, poduzeća i pogona, sve su zemlje bile suočene s iznimnim okolnostima pa tako i Hrvatska. Poslodavci su se trebali držati ograničenja poput dopuštenog broja radnika u određenoj prostoriji, organizirati sigurno okruženje za radnike, ali uz to svakodnevno prisustvo zaposlenika na poslu nije u potpunosti bilo predvidljivo, što je moglo rezultirati neočekivanim izostancima zaposlenika u kritičnim trenucima.

Da je pandemija izrazito utjecala na njihov rad (Tablica 1.) tvrdi 12,5% tvrtki te 65,5% da je umjereno utjecala na njihov rad. Obzirom na novonastalu situaciju o kojoj se na samom početku ništa nije znalo te su određene epidemiološke mjere, opisane na samom početku ovog rada, propisane od strane Stožera civilne zaštite RH bile vrlo drastične, ovakav rezultat ne iznenađuje. Tvrtki koje se izjašnjavaju kako pandemija nije utjecala na njihov rad je 25%. Kako bi rezultati postali značajniji bitno je navesti prosječne naklade knjiga beletristike ispitanih tvrtki. Od osam tvrtki četiri navode kako je njihova prosječna naklada 1000, tri navode 500 te jedna tvrtka navodi kao svoju prosječnu nakladu 250 knjiga. Kada brojke naklade usporedimo sa rezultatima, pandemija COVID-19 virusa najviše je utjecala na tvrtke čije poslovanje se bazira na malim nakladama, dok je na ostale utjecala umjereno te na određene tvrtke s velikim nakladama nije utjecala.

Tablica 1. Prikaz rezultata odgovora na pitanje "Smatrate li da je COVID-19 pandemija utjecala na proizvodnju beletristike u Vašoj tvrtki?"

Tablica 1.	Pitanje: Smatrate li da je COVID-19 pandemija utjecala na proizvodnju beletristike u Vašoj tvrtki?				
Tvrtka:	Prosječna naklada:	Odgovor:	Rezultati:		
			Odgovori:	Br. Odgovora:	%:
Tvrtka 1	250	Da, umjereno	Da, izrazito	1	12,50%
Tvrtka 2	1000	Da, umjereno	Da, umjereno	5	65,50%
Tvrtka 3	500	Da, izrazito	Ne posebno	2	25,00%
Tvrtka 4	500	Da, umjereno	Ne, uopće	0	0,00%
Tvrtka 5	1000	Da, umjereno		Me	18,75%
Tvrtka 6	1000	Ne posebno		σ	0,28397
Tvrtka 7	1000	Ne posebno		Sr.v.	34,33%
Tvrtka 8	500	Da, umjereno			

Druga kategorija pitanja ispitala je poslodavce kako je razdoblje pandemije utjecalo na naklade u njihovim tvrtkama. Da se naklada smanjila odgovorilo je 50% poslodavaca dok je za 25% ostala ista. Ono što iznenađuje je podatak da je za 25% tvrtki naklada u ovom kriznom razdoblju rasla. U pitanju su također bili ponuđeni odgovori da se naklada drastično smanjila i drastično povećala. Ono što se može uočiti u odgovorima je veći utjecaju pandemije na proizvodnju beletristike u tvrtkama sa manjom proizvodnjom te su one pretrpjele veće posljedice i njihove su naklade padale. Za razliku od njih, veće tvrtke koje imaju veće naklade ne bilježe pad te neke bilježe čak i rast proizvodnje u razdoblju pandemije. Pandemija je donijela niz izazova pred sve nas ali je ubrzala i neke dobre promjene kao što je snažnija digitalizacija cijelog društva kao i svih industrija. Unatoč izazovnim okolnostima poslovanja tijekom pandemije virusa COVID-19 određene tvrtke bilježe izvrsne rezultate u svom poslovanju, osiguravši kontinuiran i siguran rad, kako za svoje zaposlenike, tako i poslovnim partnerima. S druge strane gledišta veće tiskare bile su "sigurnije" rješenje za tisak određene knjige jer su financijski bile stabilnije od manjih tiskara te su time imale mogućnost lakše preživjeti razdoblje pandemije. Veća financijska mogućnost znači i veću kvalitetu. Tisak se vrlo često shvaća kao i svaka druga roba, no brendovi na prvom mjestu traže kvalitetu. Za njih je cijena je bitna, no ipak je na drugom mjestu, iza kvalitete.

Tablica 2. Prikaz rezultata odgovora na pitanje kako je COVID-19 pandemija utjecala na naklade u tvrtkama

Tablica 2.	Pitanje: Tijekom COVID-19 pandemije naklada za izradu knjiga beletristike se u Vašoj tvrtki:				
Tvrtka:	Prosječna naklada:	Odgovor:	Rezultati:		
			Odgovori:	Br. Odgovora:	%:
Tvrtka 1	250	Smanjila	Smanjila	4	50,00%
Tvrtka 2	1000	Povećala	Povećala	2	25,00%
Tvrtka 3	500	Smanjila	Ostala ista	2	25%
Tvrtka 4	500	Smanjila	Drastično smanj.	0	0%
Tvrtka 5	1000	Povećala		Me	25,00%
Tvrtka 6	1000	Ostala ista		σ	0,20917
Tvrtka 7	1000	Ostala ista		Sr.v.	20,00%
Tvrtka 8	500	Smanjila			

Treća kategorija pitanja odnosi se na nabavu osnovnih materijala za izradu knjiga beletristike. Kako bi se olakšalo poslodavcima te im se oduzelo što manje vremena koje je potrebno za ispunjavanje upitnika, ispitala se samo nabava ljepila te nabava papira u vrijeme COVID-19 pandemije. Transport omogućuje kretanje ljudi i dobara u cilju stvaranja globalne transportne mreže, koja ljudima čini svijet dostupnijim iz dana u dan. Kako transport obilježavaju komunikacija, trgovina i drugi oblici razmjene između ljudi, on je predstavljao jedan od primarnih rizika širenja virusa. Najveći rizik predstavljali su vozači jer su u direktnom kontaktu s robom i osobljem te vrlo lako mogu prenijeti virus na lokacije na koje dostavljaju robu, kao i unutar tvrtke u kojoj rade. Ukoliko je došlo do širenja virusa unutar tvrtke, posljedice za tu tvrtku su mogle biti vitalne. Ako se jedna osoba zarazila, svi ostali zaposlenici unutar tvrtke koji su bili u direktnom kontaktu sa zaraženom osobom, morali su ići u samoizolaciju u vremenskom trajanju od 2 tjedna. Također, tijekom pandemije, kako bi zaštitile javno zdravlje države, mnoge zemlje odlučile su zatvoriti svoje granice, među ostalim za promet robe što je dovelo do velikih kašnjenja i poremećaja na tržištu.

Na pitanje (tablica 3.) da li je COVID-19 pandemija utjecala na nabavu papira za izradu knjiga 63% ispitanika odgovara kako je da, umjereno utjecala te 38% kako pandemija nije posebno utjecala na nabavu papira u njihovim tvrtkama.

Tablica 3. Prikaz rezultata odgovora na pitanje da li je COVID-19 pandemija utjecala na nabavu papira za izradu knjiga beletristike u tvrtkama

Tablica 3.	Pitanje: Da li je COVID-19 pandemija utjecala na nabavu papira za izradu knjiga beletristike u Vašoj tvrtki?				
Tvrtka:	Prosječna naklada:	Odgovor:	Rezultati:		
			Odgovori:	Br. Odgovora:	%:
Tvrtka 1	250	Da, umjereno			
Tvrtka 2	1000	Da, umjereno	Ne,uopće	0	0,00%
Tvrtka 3	500	Da, umjereno	Ne posebno	3	38,00%
Tvrtka 4	500	Ne posebno	Da, umjereno	5	63,00%
Tvrtka 5	1000	Da, umjereno	Da, izrazito	0	0,00%
Tvrtka 6	1000	Ne posebno		Me	19,00%
Tvrtka 7	1000	Ne posebno		σ	0,30891
Tvrtka 8	500	Da, umjereno		Sr.v.	25,25%

Ako gledamo naklade ,može se zaključiti kako je pandemija podjednako utjecala u većim i manjim tvrtkama na nabavu papira. Zalihe koštaju jer ih prvo moramo platiti, zatim uskladištiti. Troškovi držanja zaliha su troškovi koji rastu ako rastu zalihe. Što znači da što su veće zalihe, veći su i troškovi držanja zaliha. Također, javlja se problem malih skladišnih prostora ili lokacija skladišta jer mnoge tiskare svoja skladišta repromaterijala imaju na drugoj lokaciji. Ako tiskara ima manji skladišni prostor, to znači i manje repromaterijala na zalihama što znaci veću potrebu za nabavom i transportom i time se zatvara začarani krug problematike oko nabave papira u doba pandemije (problem transporta objašnjen ranije u tekstu).

Što se tiče ljepila, da li je pandemija utjecala na nabavu (tablica 4.), 50% ispitanika odgovara da nije uopće, 25% da ne posebno te 25% da je umjereno te se također ne vidi značajna razlika u odgovorima tvrtki s manjom tj većom nakladom. Dakle, kao što se po rezultatima može vidjeti, nabava ljepila, potrebnog za izradu knjige, nije bila veliki problem za vrijeme pandemije za većinu tiskara, dok je bilo komplikacija prilikom nabavljanja papira potrebnog za proces izrade knjiga beletristike.

Tablica 4. Prikaz rezultata odgovora na pitanje da li je COVID-19 pandemija utjecala na nabavu ljepila za izradu knjiga beletristike u tvrtkama

Tablica 4.	Pitanje: Da li je COVID-19 pandemija utjecala na nabavu ljepila za izradu knjiga beletristike u Vašoj tvrtki?				
Tvrtka:	Prosječna naklada:	Odgovor:	Rezultati:		
			Odgovori:	Br. Odgovora:	%:
Tvrtka 1	250	Da, umjereno	Ne,uopće	4	50,00%
Tvrtka 2	1000	Ne posebno	Ne posebno	2	25,00%
Tvrtka 3	500	Ne posebno	Da, umjereno	2	25%
Tvrtka 4	500	Ne, uopće	Da, izrazito	0	0%
Tvrtka 5	1000	Da, umjereno		Me	25,00%
Tvrtka 6	1000	Ne, uopće		σ	0,20412
Tvrtka 7	1000	Ne, uopće		Sr.v.	25,00%
Tvrtka 8	500	Ne, uopće			

Od ljepila u grafičkoj industriji koriste se Poliuretanska (PUR) ljepila te Hot-melt (EVA) ljepila. Tablica 5. prikazuje osnovne karakteristike obe vrste. Kako bi knjige beletristike svojom kvalitetom bile prikladne za rukovanje, struka nalaže da se za bešavnu formu uveza knjižnog bloka od voluminoznog papira koristi PUR ljepilo. Istraživanje je pokazalo kako (tablica 6.), prilikom izbora ljepila za bešavan uvez beletristike, ipak samo 38% ispitanika bira Poliuretanska (PUR) ljepila dok 62% bira Hot-melt ljepila jer se PUR ljepila koriste isključivo u nakladničkoj linijskoj proizvodnji i nije ga moguće koristiti u strojnoj proizvodnji. Najveći nedostatak PUR ljepila je da barem 24 sata od trenutka nanosa ljepila knjige ne bi trebale biti korištene ili testirane. Isto tako, u odnosu na proizvodnju i sastav, PUR ljepilo je puno skuplje od hot-melt ljepila. Za razliku od PUR ljepila sa kojim se dobiva fleksibilniji hrbat, hot-melt ljepila su kruta i neelastična te nisu prikladna za ovakvu vrstu proizvoda što objašnjava zašto, nakon jako kratkog vremena, stranice počinju ispadati iz knjiga.

Tablica 5. Osnovne karakteristike HOT-MELT/EVA i PUR ljepila

EVA ljepila	PUR ljepila
jaka ljepljena veza	vrlo jaka ljepljena veza
neelastičan film ljepila	vrlo elastičan film ljepila
nisu otporna na starenje	otporna na starenje
zahtjeva hlađenje	zahtjeva hlađenje
debljina nanosa 0.5-0.7 mm	debljina nanosa 0.3-0.4 mm
radna temp. 160°C – 180°C	radna temp. 120°C – 130°C
potpuno sušenje nakon 24h	potpuno sušenje nakon 72h
zagrijana jedinica sa istopljenim ljepilom	specijalna jedinica za nanošenje ljepila
pogodno za KB od premazanih i nepremazanih papira	pogodno i za proizvode od problematičnih papira

Tablica 6. Prikaz rezultata na pitanje koje ljepilo tvrtka koristi za izradu knjiga bešavnog uveza?

Tablica 6.		Pitanje: Koju vrstu ljepila Vaša tvrtka koristi za izradu knjiga bešavnog uveza?			
Tvrtka:	Prosječna naklada:	Odgovor:	Rezultati:		
			Odgovori:	Br. Odgovora:	%:
Tvrtka 1	250	Poliuretanska (PUR) ljepila	PUR	4	62,00%
Tvrtka 2	1000	Poliuretanska (PUR) ljepila	HOT-MELT	2	38,00%
Tvrtka 3	500	Hot-melt		Me	50,00%
Tvrtka 4	500	Poliuretanska (PUR) ljepila		σ	0,16971
Tvrtka 5	1000	Hot-melt		Sr.v.	50,00%
Tvrtka 6	1000	Hot-melt			
Tvrtka 7	1000	Hot-melt			
Tvrtka 8	500	Hot-melt			

Kada pogledamo naklade tvrtki i usporedimo ih sa odgovorima koje ljepilo tvrtke koriste za izradu bešavnog uveza, zanimljivo je vidjeti kako ,u velikoj većini, tvrtke sa većim nakladama koriste ljepilo koje nije primjereno za bešavni uvez beletristike, dok one sa manjim nakladama koriste PUR ljepilo. Planiranje kapaciteta, radne dokumentacije i praćenje proizvodnje su preduvjet za postizanje optimalne knjigoveške proizvodnje. Potrebno je planirati dobru tehnološku pripremu rada koja treba biti u funkciji operativne pripreme rada (iskoristivost kapaciteta treba biti maksimalna, uz što manje gubitaka i nesmetano se treba izvoditi). Principi formiranja radne dokumentacije različiti su u svakoj tiskari i oni ovise o veličinama tvrtke, vrsti proizvodnje i obujma (naklade), strukturi zaposlenih, kao i infrastrukturnoj podlozi (smještaj/pozicija) kojoj je zadatak praćenje cjelokupnog tijeka proizvodnje od planiranja do isporuke knjigoveškog proizvoda. Za nakladnički strojni uvez, koji se koristi u srednjim nakladama koje su tipične za Hrvatsku, koristi se hot-melt ljepilo, dok je PUR ljepilo primjenjivo u nakladničkoj linijskoj proizvodnji (kako je već u prijašnjem tekstu navedeno) koja služi za velike naklade. Time dobivamo odgovor zašto tiskare u većini koriste "krivo"ljepilo.

Četvrta kategorija pitanja istražuje mišljenje tvrtki smatraju li da razvoj digitalnih medija (tableti, mobiteli, elektronski čitači...) i sve veće korištenje " E-knjiga" utječe na smanjenje naklade knjiga beletristike u Hrvatskoj. Razvojem informacijskih i komunikacijskih tehnologija došlo je do digitalizacije. Papir kao nosač sadržaja odavno više nije jedini mogući način putem kojeg ljudi mogu uživati u dobrom štivu. Tablica 7

prikazuje rezultate mišljenja tvrtki od kojih 38% smatra kako da, razvoj digitalnih medija umjereno utječe, 13% da niti da niti ne, 38% da ne posebno te 13% da uopće ne utječe na smanjenje naklade knjiga beletristike u Hrvatskoj. Iako su mnoge statistike pokazivale kako tiskana knjiga nema budućnost, rezultati pokazuju kako to nije istina. E-knjiga je već neko vrijeme među nama, ali u Hrvatskoj nije dosegla veliku zainteresiranost čitalačke publike. Elektronski čitači su skupi te ljudi nisu previše upoznati s njima. Još jedna činjenica koja objašnjava ovakve rezultate je digitalizacija tiskarske proizvodnje. Prije se knjigu nije isplatilo tiskati u nakladi manjoj od tisuću primjeraka, a danas je uz pomoć digitalnog tiska moguće otisnuti knjigu i u jednom primjerku. Također, ono što je bitno, sadržaj e-knjiga teško je zaštititi te se javlja problem da knjigu, koja je tek nedavno izdana, već nakon par dana možemo pronaći besplatno na internetu.

Tablica 7.. Prikaz rezultata na pitanje smatraju li tvrtke da razvoj digitalnih medija i sve veće korištenje " E-knjiga" utječe na smanjenje naklade knjiga beletristike u Hrvatskoj

Tablica 7.		Pitanje: Smatrate li da razvoj digitalnih medija i sve veće korištenje " E-knjiga" utječe na smanjenje naklade knjiga beletristike u Hrvatskoj?			
Tvrtka:	Prosječna naklada:	Odgovor:	Rezultati:		
			Odgovori:	Br. Odgovora:	%:
Tvrtka 1	250	Da, umjereno	Ne, uopće	1	13,00%
Tvrtka 2	1000	Ne posebno	Ne posebno	3	38,00%
Tvrtka 3	500	Da, umjereno	Niti da, niti ne	1	13%
Tvrtka 4	500	Niti da, niti ne	Da, umjereno	3	38%
Tvrtka 5	1000	Ne posebno	Da, izrazito	0	0%
Tvrtka 6	1000	Ne posebno		Me	13,00%
Tvrtka 7	1000	Ne, uopće		σ	0,1692
Tvrtka 8	500	Da, umjereno		Sr.v.	20,40%

Iduća kategorija pitanja ispitivala je koliko je grafički sektor zadovoljan postignutom prodajnom cijenom u izradi knjiga (tisak i uvez) u usporedbi s njenom prodajnom cijenom (npr. u knjižari ili drugom prodajnom mjestu). Iako izdavači moraju imati visoku nakladu kako bi im se tiskanje i cijeli proizvodni te kupovni lanac izdavanja knjiga isplatio, istraživanja pokazuju kako bi ljude na veću potrošnju i kupovinu knjiga navela niža cijena. Suprotno tome, na pitanje u istraživanju kao odgovor (tablica 8.) da

nisu uopće zadovoljni, kako su cijene izrade preniske u odnosu na prodajnu cijenu na prodajnom mjestu ponudilo je 75% tvrtki dok je donekle zadovoljno njih 25%, ali nitko nije u potpunosti zadovoljan. Takvi rezultati navode na pitanje hoće li ikada doći do određene ravnoteže između tiskare, izdavača i kupca knjige. Događa se začarani krug jer ne postoji međusobno razumijevanje. Izdavačke kuće uglavnom puno bolje prezentiraju vlastita izdanja knjiga dok knjižare osluškuju potrebe kupca te time naplaćuju pozicioniranje, izloge i dodatne potrebne radove. Također, u knjižarama dolazi do problema kada se neka knjiga, za koje je dogovorena fiksna količina i otkupna cijena, bolje prodaje. Tada neki nakladnici traže reviziju ugovora kako bi se otkupna cijena određenog naslova za knjižaru povećala. Problemi za knjižare nastaju i prilikom ponude knjiga knjižnicama jer neki nakladnici ne daju da, knjige koje je knjižara otkupila, ponude knjižnicama jer bi oni to radije izravno sami radili i prodavali knjige po punoj cijeni. U takvim slučajevima, kada država ponudi otkup, dolazi do situacija u kojima nakladnik povuče knjige s polica kako bi ih prodao po većoj cijeni državi što govori samo po sebi koliko se poštuju etička načela. U cijelom tom procesu, od izrade proizvoda do kako on dođe do krajnjeg korisnika, također dolazi do problema sa kašnjenjem plaćanja računa i ostalih dugovanja te se tada dovodi u pitanje i isplata plaća radnicima što naravno utječe na cijenu knjige te time, naravno, nastrada kupac koji sve to mora platiti kupnjom skupe knjige.

Tablica 8.. Prikaz rezultata na pitanje koliko su tvrtke zadovoljne postignutom prodajnom cijenom u izradi knjiga (tisak i uvez) u usporedbi s njenom prodajnom cijenom (npr. u knjižari ili drugom prodajnom mjestu)

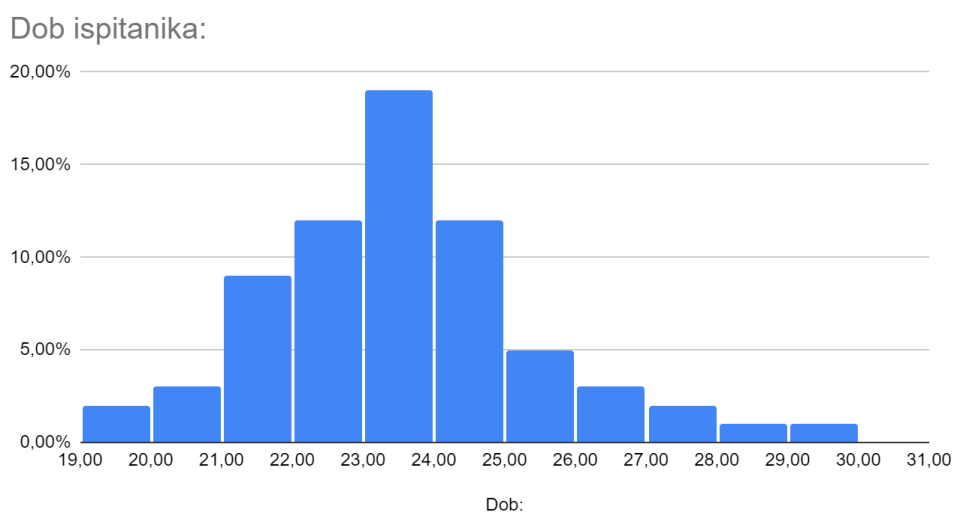
Tablica 8.		Pitanje: Koliko ste zadovoljni Vašom postignutom prodajnom cijenom u izradi knjiga (tisak i uvez) u usporedbi s njenom prodajnom cijenom (npr. u knjižari ili drugom prodajnom mjestu)?			
Tvrtka:	Prosječna naklada:	Odgovor:	Rezultati:		
			Odgovori:	Br. Odgovora:	%:
Tvrtka 1	250	Nismo uopće zadovoljni	Nismo uopće	6	75,00%
Tvrtka 2	1000	Donekle smo zadovoljni	Donekle jesmo	2	25,00%
Tvrtka 3	500	Nismo uopće zadovoljni	U potpunosti jesmo	0	0%
Tvrtka 4	500	Nismo uopće zadovoljni		Me	25,00%
Tvrtka 5	1000	Nismo uopće zadovoljni		σ	0,38188
Tvrtka 6	1000	Nismo uopće zadovoljni		Sr.v.	33,33%
Tvrtka 7	1000	Nismo uopće zadovoljni			
Tvrtka 8	500	Donekle smo zadovoljni			

3.4. Rezultati i rasprava rezultata – studentska populacija

Anketa pod nazivom „Navike čitatelja beletristike u doba COVID-19 pandemije“ provedena je u periodu od 1.kolovoza 2021. do 30. kolovoza 2021. godine. Sastojala se od ukupno 23 pitanja te je prosječno vrijeme ispunjavanja upitnika bilo 7 minuta. Za izradu korišten je Microsoft office 365 Forms alat. Ciljana skupina bili su student različitih sastavnica (VU) Sveučilišta u Zagrebu. Anketa se provodila online putem te je bila u potpunosti anonimna.

Prva skupina pitanja u istraživanju odnosila se na prikupljanje osnovnih podataka o ispitaniku. Prva kategorija pitanja ispitala je spol ispitanika. Od 203 osobe koje su riješile ovu anketu, u ukupnom odazivu dominirale su žene sa 83,1% naspram 16,9% muških ispitanik. Budući da je anketa bila dobrovoljna i dostupna većem uzorku, rezultati pokazuju kako su ispitanice spremnije ispuniti anketu od muških ispitanika.

Druga kategorija anketnog pitanja tražila je od ispitanika njihovu dob te je ona prikazana na grafikonu 1. Anketu je riješilo 19,4% ispitanika koji imaju od 19- 21 godinu, 50% ispitanika u dobi od 22-24 godine, 12,4% ispitanika u dobi između 25-27 godina te 5,6% ispitanika u dobi između 28-31 godinu. Najzastupljeniji ispitanici su u dobi između 22-24 godine te je prosječna dob ispitanika koji su sudjelovali u istraživanju 23 godine.

Grafikon 1. Prikaz dobi

Treća kategorija u upitniku, odnosila se na razinu studija na kojoj su trenutno ispitanici. Ona je bitna kako bi se moglo pokazati tko više čita, te na koga je pandemija Covid-19 virusa više utjecala, na studente preddiplomske razine ili diplomske. U ovome istraživanju sudjelovalo je 50,7% ispitanika koji su trenutno na razini diplomskog studija, dok je 49,3% ispitanika na preddiplomskom studiju. U anketi nije sudjelovao niti jedan ispitanik na razini poslijediplomskog studija.

Ispitivanjem područja studija ispitanika u ovom istraživanju željelo se vidjeti koliko studenti određenih znanosti imaju vremena za štivo beletristike, točnije kod kojih studenata koji studiraju na određenim znanostima je čitanje beletristike najzastupljenije. U doba Covid-19 pandemije svaki fakultet je morao poštivati određene epidemiološke mjere, ali nisu svi imali isti način održavanja nastave, uključujući predavanja, vježbe i seminare. Svaka iduća kategorija pitanja prikazati će rezultate ukupnog broja ispitanika, ali i rezultate u kategorijama znanosti. Nažalost, prilikom ispitivanja područja studija ispitanika javlja se problem, a to je nemogućnost kontrole kako bi svaka znanost bila podjednako zastupljena u istraživanju. Upitnik je bio proveden online putem te se nije moglo kontrolirati u kojem području znanosti ispitivač studira, jedini uvjet je bio da ispitivač bude student određenog fakulteta. Time dolazimo do rezultata da je najveći broj ispitanika sa studija društvenih znanosti 29,4% , zatim tehničkih znanosti 26,8% te sa biomedicine i zdravstva 20,6%. Znanosti koje su manje zastupljene u ovom ispitivanju su humanističke znanosti sa udjelom od 10,2%, prirodne znanosti sa 7,3%, biotehničke znanosti 4,8% te umjetničko područje sa 0,9%.

Nakon ispitivanja demografske slike ispitanika, upitnik se nastavlja na kategorije pitanja koje daju rezultate o navikama studenata kao čitatelja. Prije istraživačkog dijela kako je COVID-19 pandemija utjecala na čitalačke navike ispitanika, željelo se ispitati njihovo čitanje beletristike općenito, mišljenje o knjigama, utjecaj knjiga te kako dolaze do čitalačkog štiva. Od ispitanika su se tražili iskreni odgovori, neovisno čitaju li knjige ili ne. Beletristika obuhvaća različite oblike zabavne književnosti, kao što su primjerice romani, pripovijetke i kratke priče. Nastala je iz segmenta tržišta knjiga *belles lettres* u 17. stoljeću između tržišta znanstvene literature i tržišta jeftinih i jednostavnih knjiga za "obične ljude“.

Danas je beletristika dostupna svima i do štiva se može doći vrlo lako, ali iduća kategorija anketnog pitanja odgovara čitaju li ispitanici beletristiku. Rezultati su prikazani u 9. tablici te su vrlo zabrinjavajući jer se samo 3,6% mladih izjasnilo kako izrazito čita beletristiku dok 35,7% često čita, ali 32,1% rijetko kada čita knjige beletristike te 28,6% uopće ne čita. Zaključak je da studenti uz puno studentskih obaveza, koje mogu zahtijevati jako puno vremena u danu, ne stignu odvojiti vrijeme za čitanje knjiga ili nemaju razvijene navike čitanja knjiga.

Tablica 9.. Prikaz rezultata na pitanje čitaju li ispitanici beletristiku

Tablica 9.	Pitanje: čitate li beletristiku?					
Odgovori:	Ukupno:	Preddipl.:	Dipl.:	Društ. znanosti	Teh. Znanosti	Med. i zdr.
Ne čitam	28,60%	3,40%	19,40%	28,60%	15,80%	11,10%
Rijetko kada	32,10%	44,80%	32,40%	32,10%	47,40%	44,40%
Često	35,70%	44,80%	35,20%	35,70%	31,60%	33,30%
Da, izrazito	3,60%	6,90%	11,60%	3,60%	5,30%	11,10%
Me	30,35%	25,85%	25,90%	30,35%	23,70%	22,20%
σ	0,145582	0,2293649	0,1109	0,145581592	0,184214323	0,1665
Sr.v	25,00%	24,98%	24,65%	25,00%	25,03%	24,98%

Gledanjem razine studija na preddiplomskoj razini 44,8% ispitanika odgovara kako često čita knjige beletristike, također 44,8% rijetko kada čita, 6,9% ispitanika izrazito čita te 3,4% ne čita knjige beletristike. Na diplomskoj razini 19,4% studenata ne čita beletristiku, rijetko kada 32,4%, često čita 35,2% te samo 11,6% studenata izrazito čita knjige beletristike. Gledajući rezultate, nameće se zaključak kako studenti preddiplomskih studija puno više čitaju knjige, ako ne izrazito, onda barem vrlo često, za razliku od studenata na diplomskoj razini. Kao razlog ovakvog rezultata postoji mogućnost da studenti na višim razinama studiranja imaju manjak slobodnog vremena jer dosta studenata već tada traži poslove i kreće graditi svoju karijeru.

Gledajući područje studija društvenih znanosti, studenata koji izrazito čitaju je 3,6%, onih koji često čitaju 35,7%, rijetko kada čita 32,1% te ne čita 28,6% studenata. U

području tehničkih znanosti 5,3% studenata izrazito čita knjige beletristike, 31,6% često, 47,4% rijetko kada čita te 15,8% ne čita knjige beletristike. Što se tiče medicine i zdravstva 11,1% studenata navodi kako da, izrazito čita knjige beletristike, 33,3% često čita, 44,4% rijetko kada čita te da 11,1% studenata ne čita knjige beletristike. Rezultati govore kako najviše čitaju studenti na području medicine i zdravstva, a najmanje studenti sa područja društvenih znanosti što je vrlo začuđujuće obzirom na količine obaveza koje imaju student medicine i zdravstva naspram studenata sa drugih područja znanosti. Možda se odgovor na tu problematiku krije u tome što studenti na studiju medicine i zdravstva imaju veća i šira znanja koja su postignuta čitanjima i učenjem te rješavanjem složenijih problema jer inače ne bi ni uspjevali na takvim fakultetima za koje je potrebno uložiti jako puno vremena, energije i neprospavanih noći. Također, veliki utjecaj ima i okolina osobe koja ju sa svojim stavovima može poticati ili sputavati pa su mnogi ljudi zapravo pametniji nego što oni misle da jesu. U takvom slučajevima, često takav skroman stav prema vlastitim mentalnim sposobnostima ne dopušta osobi da postigne više u životu. Još jedan bitan factor je lijenost. Neki studenti biraju smjer kako što brže i lakše obaviti određeni zadatak, u životu ili vezano za učenje, ne razmisljajući o kvaliteti postignutog te prihvatanju novih informacija kao potrebitih za daljnji život. Takav stav usađen je u osobu još od djetinstva te se provlači kroz osnovnu i srednju školu pa se tako nastavlja i na razdoblje studiranja i daljnjeg života.

Prva svrha čitanja je da se tekst čita radi uživanja i razonode za što je potrebna spremnost na čitanje i slobodniju primjenu znanja i vještina čitanja. Potreba za čitanjem iz razonode višestruko intelektualno i emocionalno obogaćuje čovjeka. Druga je svrha kada komunikacijske situacije nameću da se pročita određeni tekst kako bi se razumjela opća ideja ili smisao nekoga teksta ili da bi se pronašle izdvojene pojedinosti. Treća svrha čitanja je kada se čita radi usvajanja novih znanja i vještina radi čega se mora dublje ući u sustav pojmova, ideja i vrijednosti u zahtjevnom tekstu. Na taj način bi se trebali čitati književni, znanstveni, publicistički i ostali složeni funkcionalni tekstovi. Po tome bi se očekivalo da većina studenata redovito čita knjige, ali u današnje doba za njih su u velikoj većini značajnije društvene mreže na kojima mogu provesti sate, dok će samo mali broj studenata uzeti knjigu u ruke. Prevelika količina provođenja vremena na društvenim mrežama nije slučajna. Društvene mreže su upravo tako dizajnirane kako bi ljudi postali ovisni o njima i kako bi provodili što više vremena uz ekrane mobitela ili

računala. Što više vremena korisnici provode na društvenim mrežama to je bolje za kompaniju društvene mreže i njezinu zaradu od oglašavanja.

Iduća kategorija u upitniku odnosi se na učestalost čitanja knjiga beletristike kroz godinu dana onih ispitanika koji su u prošloj kategoriji pitanja odgovorili kako izrazito, često ili rijetko kada čitaju. Istraživanja su pokazala kako čitanje značajno poboljšava kognitivne funkcije, povećava vokabular i smanjuje stres te pomaže da kvalitetnije spavamo što dovodi do zaključka kako čitanje može jako puno doprinijeti životu studenta kako trenutnom, tako i budućem.

Tablica 10. prikazuje rezultate odgovora da svaki dan čita samo 3,5% studenata, nekoliko puta tjedno 21,1%, par puta mjesečno 17,5%, jednom mjesečno 14%, samo vikendom 1,8% te samo par puta godišnje 42,1%.

Tablica 10.. Prikaz rezultata na pitanje koliko često ispitanici čitaju beletristiku

Tablica 10.	Pitanje: kolik često čitate beletristiku?					
Odgovori:	Ukupno:	Preddipl.:	Dipl.:	Društ. znanosti	Teh. Znanosti	Med. i zdr.
Svaki dan	3,50%	0,00%	7,10%	5,00%	0,00%	2,30%
Par puta tj.	21,10%	17,20%	22,00%	20,00%	23,50%	12,50%
Jednom tj.	3,60%	0,00%	7,40%	3,60%	5,30%	11,10%
Vikendom	1,80%	3,40%	0,00%	5,00%	0,00%	0,00%
Par puta mj.	17,50%	13,80%	21,40%	20,00%	11,80%	50,00%
Jednom mj.	14,00%	17,20%	10,70%	10,00%	5,90%	0,00%
Par puta god.	42,10%	48,30%	31,30%	40,00%	58,80%	37,00%
Me	14,00%	13,80%	10,70%	10,00%	5,90%	12,50%
σ	0,142305	0,1683674	0,1092	0,131001272	0,209277214	0,2002791
Sr.v	14,80%	14,27%	14,27%	14,80%	15,04%	22,58%

Na preddiplomskoj razini studiranja knjige beletristike nitko ne čita svaki dan, 17,2% ispitanika čita nekoliko puta tjedno, 3,4% čita samo vikendom, 13,8% par puta mjesečno, jednom mjesečno 17,2% te par puta godišnje 48,3%. Studenti koji su na diplomskoj razini studiranja knjige beletristike čita 7,1% svaki dan, nekoliko puta tjedno 22%, par puta mjesečno 21,4%, 10,7% jednom mjesečno te par puta godišnje 31,3%. Istraživanje je pokazalo kako studenti na preddiplomskim studijima ne samo da čitaju više naspram onih na diplomskoj razini, oni također čitaju i puno učestalije.

Ako gledamo najzastupljenija područja studija u ovom istraživanju, 5% studenata iz područja društvenih znanosti čita svaki dan, 20% nekoliko puta tjedno, samo vikendom 5%, 20% par puta mjesečno, 10% jednom mjesečno te 40% par puta godišnje pročita knjigu beletristike. U području tehničkih znanosti nitko ne čita knjige beletristike svaki dan, 23,5% ispitanika pročita knjigu nekoliko puta tjedno, 11,8% par puta mjesečno, 5,9% jednom mjesečno te 58,8% par puta godišnje. Što se tiče medicine i zdravstva 12,5% ispitanika čita nekoliko puta tjedno, 50% par puta mjesečno te 37,% pročita knjigu beletristike par puta godišnje.

Mnogi ljudi čitanje knjiga često doživljavaju kao hobi asocijalnih ljudi, ali postoje razni motivi zašto bi netko čitao knjigu te je to nešto osobno kod svakog pojedinca. Iduća kategorija pitanja ispitala je student njihove motive za čitanje knjiga beletristike. Kao odgovor (tablica 11.) zato što stvarno vole čitati knjige dalo je 35,1% sudionika, kao bijeg od realnosti 22,8% ispitanika, iz određene razonode 15,8%, također 15,8% ispitanika čita radi viška slobodnog vremena, 3,5% radi edukacije, 3,5% zato što im je netko preporučio knjigu te 3,5% iz velike dosade.

Tablica 11.. Prikaz rezultata na pitanje koji su motivi ispitanika za čitanje knjiga
 Tablica 12. Prikaz rezultata na pitanje utječe li radnja knjige na emocije ispitanika

Tablica 11.		Pitanje: koji su Vaši motivi za čitanje knjiga beletristike?		
Zato što stvarno volim čitati knjige	35,10%			
Bijeg od realnosti	22,80%			
Razonoda	15,80%	Me		15,80%
Višak slobodnog vremena	15,80%	σ		0,119673763
Edukacija	3,50%	Sr.v		14,29%
Radi preporuke određene knjige	3,50%			
Velika dosada	3,50%			
Tablica 12.		Pitanje: utječe li radnja knjige na Vaše emocije?		
Da, utječe	21,10%			
Donekle da	18,30%	Me		19,70%
Ponekad da, ponekad ne	46,50%	σ		0,146191655
Uopće ne	14,10%	Sr.v		25,00%

Ako takve motive za čitanje knjiga uzmemo u obzir, knjige bi trebale imati određen utjecaj na nas i naše emocije. Skeniranjem mozga stručnjaci su pokazali da čitanje knjiga budi osjećaje brige i empatije prema drugima te da čitanje književnih fantastija budi sposobnost detekcije i razumijevanja emocija drugih ljudi. Tablica 12. prikazuje rezultate na pitanje utječe li radnja knjige na emocije ispitanika. Da radnja knjige utječe na njihove emocije tvrdi 21,1% ispitanika, 18,3% tvrdi kako donekle da, 46,5% odgovorilo je da ponekad da, ponekad ne, a da ne, uopće ne utječe reklo je 14,1% ispitanika.

Do čitalačkog štiva danas mladi dolaze na razne načine. Čak 50,7% ispitanika reklo je kako knjige posuđuje u knjižnici, 18,3% fizički kupuje knjige, 11,3% čita online besplatne e-knjige, 9,9% ispitanika posuđuje knjige od bliske osobe, 1,4% kupuje e-knjige, 1,4% kupuje knjige on-line, 4,2% kombinira više načina te 2,8% ispitanika koristi sve navedeno. Ako uzmemo u obzir cijenu knjiga i financijsko stanje prosječnog studenta, ovakvi rezultati ne iznenađuju. Troškovi studentskog života poput plaćanja stanova, studentskih domova, prehrane te ostalih potrepština za mnoge predstavljaju izazov svakog mjeseca pa tako postoji jako malo prostora za kupovinu novih knjiga beletristike.

Tablica 13.. Prikaz rezultata na pitanje kako ispitanici dolaze do štiva za čitanje

Tablica 13..	Pitanje: kako dolazite do štiva za čitanje?		
Odgovori:	Ukupno:		
Posuđujem knjige u knjižnici	50,70%		
Fizički kupujem knjige	18,30%		
Čitam online besplatne e-knjige	11,30%	Me	7,05%
Posuđujem knjige bliske osobe	9,90%	σ	0,165204635
Kupujem e-knjige	1,40%	Sr.v	12,50%
Kupujem knjige online	1,40%		
Kombiniram više načina	4,20%		
Koristim sve navedeno	2,80%		

Iako živimo u doba digitalizacije, vrijeme velikog razvitka digitalnih medija, kod odabira između “fizičke” knjige ili e-knjige istraživanje je pokazalo kako mladi ipak preferiraju “fizičku” knjigu za čak 93% nad e-knjigom koju preferira 7% ispitanika. Ispitanici navode kako takve knjige preferiraju više zato što vole držati knjigu u rukama te zato što im je ugodnije i opuštenije imati knjigu u rukama nego neki uređaj. Također govore kako ne preferiraju e-knjige “jer i tako smo previše pred ekranom”. Onaj mali broj ispitanika koji ipak rađe bira e-knjigu kao razlog navode da im je lakše preko alata za pretragu naći knjigu na internetu te da im je lakše čitati knjigu preko digitalnog medija (tablet, mobitel,...).

Iduća kategorija pitanja istražuje preferiraju li ispitanici posuđivanje knjiga ili kupnju istih. Povijesni pregled knjižnica pokazuje nam kako su knjižnice od samog začetka bile središte informacija i bitna komunikacijska središta. Osim što su knjižnice služile za prenošenje i pohranjivanje informacija, bile su također i temeljne ustanove koje su pomogle u napretku suvremenog društva. Danas nam knjižnice nude veliki asortiman knjiga na raspolaganju te su im aktivni čitači knjiga stalni gosti, no također postoje i ljudi koji će rađe kupiti knjigu. Kupovina knjiga nam pruža neograničeno vrijeme čitanja knjige, ta knjiga je samo naša i ako želimo možemo ju posuditi rodbini ili prijateljima. Nekim je ljudima posjedovanje knjiga i način izražavanja osobnosti. Na isti način kao što odjeća govori o onome tko je nosi, naslovi u kućnoj biblioteci govore o karakteru i povijesti vlasnika. Otići u knjižnicu i posuditi knjigu bolja je opcija za 63,2% ispitanika dok bi 36,8% rađe kupilo knjigu. Zašto rađe kupuju knjige kao razlog navode da vole imati knjigu doma na polici i nakon što je pročitana te da na taj način nemaju ograničeno vrijeme čitanja knjige. Jedan ispitanik također navodi kako ne voli ići u knjižnicu. Oni koji vole ići u knjižnicu i posuđivati knjige kao razlog zašto navode visoku cijenu koštanja knjige, zato što im posuđivanje knjige omogućuje čitanje više knjiga, da u knjižnici ima veći izbor knjiga, zato što ne vole čitati istu knjigu više puta te da posuđivanjem knjiga u knjižnicama čuvamo drveće. Kao jedinu manu posuđivanja knjiga jedan ispitanik navodi kako je ponekad potrebno duže vrijeme da novije knjige dođu u knjižnice.

Nakon ispitivanja općih navika studenata kao čitatelja beletristike, iduće kategorije pitanja odnose se na navike čitanja knjiga beletristike u razdoblju COVID-19

pandemije. Cilj je ispitati kako je pandemija utjecala na navike čitatelja i je li tijekom tog vremena došlo do promjene u navikama i vremenu provedenom u čitanju u odnosu na vrijeme prije epidemioloških mjera. S obzirom na visoku zaraznost bolesti uzrokovane koronavirusom te na brojne nepoznanice vezane uz dijagnosticiranje, liječenje i širenje te bolesti, Svjetska je zdravstvena organizacija 12. ožujka 2020. godine proglasila pandemiju bolesti COVID-19 za područje Europe. Od proljeća 2020. godine državna tijela diljem svijeta donose brojne mjere kojima se ograničava kretanje i kontakt ljudi, a sve s ciljem sprječavanja širenja virusa. . Prema tablici 14. može se vidjeti kako sveukupno 4,2% studenata odgovara da je pandemija u potpunosti utjecala na njihove čitalačke navike, da je malo utjecala odgovara 39,4%, da nije toliko 29,6% te da nije uopće 26,8%. Na studente koji su i inače čitali knjige beletristike 3,5% pandemija je u potpunosti utjecala na njihove čitalačke navike, da je malo utjecala odgovara 49,1% studenata, da nije toliko 24,6% te da nije uopće tvrdi 22,8%. Od onih koji prije pandemije nisu čitali knjige beletristike njih 7,1% tvrdi kako je je COVID-19 pandemija u potpunosti utjecala na njihove čitalačke navike, da nije toliko odgovara 50% te da nije uopće 42,9%.

Tablica 14.. Prikaz rezultata na pitanje da li je razdoblje COVID-19 pandemije utjecalo na čitalačke navike ispitanika

Tablica 14.	Pitanje: Da li je razdoblje COVID-19 pandemije utjecalo na Vaše čitalačke navike?		
Odgovori:	Ukupno:	Stud. koji su čitali prije:	Stud. koji nisu čitali prije:
Ne, uopće	26,80%	22,80%	42,90%
Ne toliko	29,60%	24,60%	50,00%
Da, malo	39,40%	49,10%	0,00%
U potpunosti da	4,20%	3,50%	7,10%
Me	28,20%	23,70%	25,00%
σ	0,148818	0,18690996	0,251052451
Sr.v	25,00%	25,00%	25,00%

Iako postoji određen broj studenata na čije čitalačke navike pandemija je utjecala, a da prije nisu čitali, na veliku većinu ipak nije. Kao razlog mogu se istaknuti računalne igrice koje su danas vrlo zastupljene u svijetu mladih. One omogućuju sastajanja i

druženja, ali i upoznavanje novih ljudi diljem svijeta u virtualnom svijetu što je tijekom COVID-19 pandemije za neke bilo idealno rješenje.

Po razini studija (tablica 15.) na preddiplomskoj razini 5,7% studenata odgovara kako je pandemija u potpunosti utjecala na njihove čitalačke navike, 45,7% da je malo, da nije toliko 17,1% te da nije uopće 31,4%. Što se tiče studenata na diplomskom studiju, pandemija je u potpunosti utjecala na njih 2,8%, da je malo utjecala odgovorilo je 33,3%, da nije toliko 41,7% i da nije uopće 22,2%.

Sa gledišta najzastupljenijih područja studija, studenti društvenih znanosti odgovaraju da je na njihove čitalačke navike 39,3% pandemija COVID-19 virusa malo utjecala, 28,6% da nije toliko i 32,1% da nije uopće. Studenata društvenih znanosti na koje je pandemija utjecala u potpunosti nema. Sa područja studija tehničkih znanosti, njih 42,1% odgovara kako je COVID-19 pandemija malo utjecala na njihove čitalačke navike, 24,2% da nije toliko te 31,3% da nije uopće. U području biomedicine i zdravstva 3,10% studenata tvrdi da je u potpunosti, 41,3% studenata tvrdi da je pandemija malo utjecala na njihove čitalačke navike, da nije toliko odgovara 22,2% studenata te da nije uopće 33,3%.

Tablica 15.. Prikaz rezultata na pitanje da li je razdoblje COVID-19 pandemije utjecalo na čitalačke navike ispitanika (po razini i vrsti studija)

Tablica 15.	Pitanje: Da li je razdoblje COVID-19 pandemije utjecalo na Vaše čitalačke navike?				
Odgovori:	Preddip.:	Dipl.	Društ. znan.:	Teh. znan:	Med. i zdr.
Ne, uopće	31,40%	22,20%	32,10%	31,30%	33,30%
Ne toliko	17,10%	41,70%	28,60%	24,20%	22,20%
Da, malo	45,70%	33,30%	39,30%	42,10%	41,30%
U potpunosti da	5,70%	2,80%	0,00%	2,40%	3,10%
Me	24,25%	27,75%	30,35%	27,75%	27,75%
σ	0,173623	0,168173	0,172516666	0,1676803	0,165532222
Sr.v	24,98%	25,00%	25,00%	25,00%	24,98%

Tablica 16. prikazuje koliko su ispitanici čitali knjige beletristike naspram razdoblja prije COVID-19 pandemije. Da je puno više čitalo odgovara 3,2% studenata, da je više 33,3%, jednako kao i prije odgovara 36,5% studenata, manje 11,1% te da nije čitalo odgovara također 11,1%. Od onih studenata koji prije pandemije nisu čitali, njih 75% i dalje nije čitalo beletristiku za vrijeme pandemije, da je više čitalo odgovara 16,7% studenata te da je puno više 8,3% studenata. Kod studenata koji su prije pandemije COVID-19 virusa čitali knjige, njih 3,9% odgovara da su za vrijeme pandemije čitali puno više, više 37,3%, jednako kao i prije 41,2%, manje 11,8% te puno manje 5,9%. Pomoću rezultata se može zaključiti kako je pandemija COVID-19 virusa malo utjecala na čitalačke navike studenata, ali manjih pozitivnih promjena u čitanju beletristike ipak ima što se ne smije zanemariti obzirom na zastupljenost čitanje knjiga kod današnje mladeži.

Tablica 16.. Prikaz rezultata na pitanje koliko su ispitanici čitali u razdoblju COVID-19 pandemije naspram prije pandemije

Tablica 16.	Pitanje: Koliko ste čitali u razdoblju COVID-19 pandemije?			
Odgovori:	Ukupno:	Prije nisu:	Prije jesu:	
Nisam čitao/la	11,10%	75,00%	0,00%	
Čitao/la sam puno manje	4,80%	0,00%	5,90%	
Čitao/la sam manje	11,10%	0,00%	11,80%	
Čitao/la sam jednako	36,50%	0,00%	41,20%	
Čitao/la sam više	33,30%	16,70%	37,30%	
Čitao/la sam puno više	3,20%	8,30%	3,90%	
	Me	11,10%	0,00%	8,85%
	σ	0,145201469	0,293466	0,179331444
	Sr.v	16,67%	16,67%	16,68%

Na preddiplomskoj razini studija puno više knjiga beletristike za vrijeme pandemije čitalo je 3,2% studenata, više 35,5%, jednako kao i prije 29%, da je manje čitalo odgovara 9,7% studenata, puno manje 6,5% te da nije čitalo 16,1%. Kod studenata na diplomskoj razini studija, njih 3,1% odgovara kako je čitalo puno više beletristike, 75,1% da je čitalo više, jednako kao i prije je čitalo 12,5% studenata te manje 3,1% i

puno manje 5,1%. Kod studenata na diplomskoj razini u rezultatima možemo vidjeti pozitivan pomak u navikama čitanja, ako to usporedimo sa općim navikama čitanja studenata na diplomskoj razini jer je jako velik broj studenata odgovorio kako je čitalo više knjiga beletristike.

U području studija društvenih znanosti 12% studenata tvrdi kako je čitalo beletristiku puno više u razdoblju pandemije, da je više čitalo odgovara 36% studenata, jednako kao i prije 28% te da nije čitalo 15,3% studenata. Kod studenata tehničkih znanosti, njih 6,7% odgovara kako je čitalo puno više, više 40%, jednako kao i prije 13,3%, manje 27,2% te nije čitalo 12,8% studenata. U području biomedicine i zdravstva nitko od ispitanika nije puno više čitao u doba COVID-19 pandemije, 25% je više, jednako je čitalo 12,5%, manje 36,3% puno manje 24,% te 2,2% nije čitalo. Kod studenata društvenih znanosti (tablica 17.) vidljiva je velika pozitivna razlika u čitanju knjiga beletristike, dok je kod studenata biomedicine i zdravstva vidljiv značajan pad čitanja knjiga u doba COVID-19 pandemije. Raspored i način održavanja predavanja u doba pandemije bio je individualan za svaki fakultet, ali većinski se bazirao na održavanju online nastave. Takav oblik nastave je kod određenih studenata bio jako dobro prihvaćen, dok kod drugih nije. Veliki plus online nastave je da, gdje god bili, možete sudjelovati na predavanju, ali kao nedostatak izdvojio se manjak interakcije između profesora i studenata. Kako je nastava bila ograničena i uzmemo li u obzir ostale mjere donesene kako bi se spriječilo širenje virusa COVID-19, studenti su imali dovoljno slobodnog vremena jer nisu morali odlaziti do fakulteta na predavanja, zbog epidemioloških mjera (ograničen broj ljudi u prostoriji) neke vježbe se nisu održavale, ispiti su se provodili online putem te većina nije mogla raditi. Time su rezultati istraživanja razočaravajući. Unatoč suočavanja sa novonastalom situacijom (novi načini predavanja, seminara i vježbi), profesori su se također morali prilagoditi situaciji te su očekivanja od studenata i njihovog zalaganja zasigurno bila manja na većini fakulteta. Navike imaju bitnu ulogu u našem svakodnevnom životu. Kako bismo nove navike uspješno uveli u svoj svakodnevni život, važno je u njima uživati te usmjeriti se na pozitivne efekte koje će one imati na nas, no za studente čitanje nije "popularna" navika na što ni pandemija virusa COVID-19 nije mogla previše utjecati.

Tablica 17.. Prikaz rezultata na pitanje koliko su ispitanici čitali u razdoblju COVID-19 pandemije naspram prije pandemije (ovisno o razini i vrsti studija)

Tablica 17.	Pitanje: Koliko ste čitali u razdoblju COVID-19 pandemije?				
Odgovori:	Preddipl.:	Dipl.:	Društ. znan.:	Teh. znan.:	Med. i zdr.
Nisam čitao/la	16,10%	1,20%	15,30%	12,80%	2,20%
Čitao/la sam puno manje	6,50%	5,10%	3,40%	0,00%	24,00%
Čitao/la sam manje	9,70%	3,10%	5,30%	27,20%	36,30%
Čitao/la sam jednako	29,00%	12,50%	28,00%	13,30%	12,50%
Čitao/la sam više	35,50%	75,10%	36,00%	40,00%	0,00%
Čitao/la sam puno više	3,20%	3,10%	12,00%	6,70%	25,00%
Me	12,90%	4,10%	5,30%	13,05%	18,25%
σ	0,129644	0,288891964	0,1289243	0,1455193	0,1423456
Sr.v	16,67%	16,68%	16,67%	16,67%	16,67%

Iduća kategorija pitanja istražuje učestalost čitanja knjiga beletristike među studentima koji su čitali u doba COVID-19 pandemije. Istraživanja su pokazala da je za usvajanje nove navike potrebno između 18 i 254 dana. Kako bi se usvojile neke navike potrebno je manje, dok je za druge potrebno nešto više vremena, ovisno o čemu se radi, osobinama ličnosti pojedinca, njegovoj motivaciji i okolnostima u kojima se nalazi. Tijekom pandemije okolnosti za početi čitati knjigu ili čitati više nego prije bile su idealne. Obaveze vezane za studiranje su bile smanjene kod većine studenata (kako je navedeno ranije u tekstu) što se također odnosi i na posao. Nakon dužeg vremena poslodavci su se snašli tako da je radnicima bio ponuđen "rad od kuće" (ako je vrsta posla to dozvoljavala). Svi uvjeti bili su naklonjeni tome da osoba uzme knjigu u ruke i krene čitati. Rezultati pokazuju (tablica 18.) kako je svaki dan čitalo 8,3% studenata, nekoliko puta tjedno 18,8%, samo vikendom 4,2%, par puta mjesečno 31,3% te jednom mjesečno 35,4%.

Na preddiplomskoj razini studenata koji su čitali svaki dan u doba COVID-19 pandemije je 4%, nekoliko puta tjedno je čitalo 16% studenata, samo vikendom 4%, par puta mjesečno 40% te jednom mjesečno 36%. Studenata na diplomskoj razini studija koji su čitali beletristiku svaki dan u doba pandemije je 13%, nekoliko puta tjedno 21,7%, samo vikendom 4,3%, par puta mjesečno je čitalo 21,7% studenata te jednom mjesečno 34,8% studenata.

U području društvenih znanosti 6,7% studenata je čitalo knjigu beletristike u doba COVID-19 pandemije svaki dan, nekoliko puta tjedno 20% studenata, vikendom 6,7%, par puta mjesečno 46,7% te jednom mjesečno 20%. Svaki dan je čitalo knjigu beletristike 8,1% studenata u području tehničkih znanosti, 8,5% nekoliko puta tjedno, samo vikendom 16%, par puta mjesečno je čitalo 17,4% studenata te 50% jednom mjesečno. U području studija biomedicine i zdravstva 28,6% studenata je pročitao beletristiku nekoliko puta tjedno u razdoblju pandemije, 14,3% jednom mjesečno te par puta mjesečno 57,1% studenata.

Tablica 18.. Prikaz rezultata na pitanje koliko često su ispitanici, koji su čitali i prije, čitali beletristiku u doba COVID-19 pandemije

Tablica 18.	Pitanje: koliko često ste čitali beletristiku u doba COVID-19 pandemije?					
Odgovori:	Ukupno:	Preddipl.:	Dipl.:	Društ. znanosti	Teh. Znanosti	Med. i zdr.
Svaki dan	8,30%	4,00%	13,00%	6,70%	8,10%	0,00%
Par puta tj.	18,80%	16,00%	21,70%	20,00%	8,50%	28,60%
Vikendom	4,20%	4,00%	4,30%	6,70%	16,00%	0,00%
Par puta mj.	31,30%	40,00%	21,70%	46,70%	17,40%	57,10%
Jednom mj.	35,40%	36,00%	34,80%	20,00%	50,00%	14,30%
Me	18,80%	16,00%	21,70%	20,00%	16,00%	14,30%
σ	0,1371149	0,1720465	0,113606778	0,16329942	0,17296098	0,2388964
Sr.v	19,60%	20,00%	19,10%	20,02%	20,00%	20,00%

Epidemiološke mjere utjecale su na rad dućana, kafića, knjižnica, te je u jednom periodu sve osim dućana namirnicama bilo zatvoreno. Nakon određenog vremena, mjere su popustile, ali određena ograničenja kao maske i ograničen broj ljudi u prostoru su ostale. U periodu COVID-19 pandemije 42,9% ispitanika odgovara kako su do štiva došli privatnom posudbom, 30,6% ispitanika fizički je kupilo knjigu te je online kupovinom 26,5% ispitanika došlo do čitalačke građe (Me = 30,60%, sr.v.= 33,33%, st.dev.= 0,0854) . Na pitanje jesu li promijenili način pribavljanja čitalačkog štiva u doba COVID-19 pandemije 26,8% ispitanika odgovorilo je sa da, dok je 73,2% odgovorilo da ne, nisu. Kod onih ispitanika koju su promijenili način pribavljanja

čitalačkog štiva, njih 47,4% je do knjiga došlo privatnom posudbom, 31,5% fizičkom kupnjom te 21,1% online kupovinom (Me = 31,50%, sr.v.= 33,33%, st.dev.= 0,1325).

Iduća pitanja u upitniku odnosila su se na mišljenja i stavove studenata o kvaliteti knjige kao proizvod te njihove preference prilikom kupnje knjige. Mekano uvezena knjiga sastavljena je od knjižnog bloka nastalog od listova papira ili knjižnih slogova, koji se nalaze unutar jednodijelnih kartonskih korica. Korice mekog uveza knjige su znatno tanje nego kod tvrdog uveza pa postoji mogućnost savijanja bez štetnih posljedica što kod korica tvrdog uveza nije moguće. Tvrdo uvezena knjiga sastavljena je od knjižnog bloka (sastavljenog, u većini slučajeva, od knjižnih slogova) i višedijelnih tvrdih korica (ravna ljepenka omotana u neki materijal). Istraživanje je pokazalo kako 52,1% ispitanika ne mari čitaju li knjigu tvrdih ili mekih korica, kako im je svejedno, no 28,2% ispitanika preferira knjigu tvrdih korica, a 19,7% ispitanika preferira knjigu mekih korica (Me = 28,20%, sr.v.= 33,33%, st.dev.= 0,1679). Time, iako je velikom broju ljudi svejedno, ipak su u prednosti knjige tvrdih korica. One su lakše za držanje na policama, u određenim situacijama praktičnije za čitanje te estetski ljepše i privlačnije.

Što se tiče mišljenja o kvaliteti izrade knjiga tvrdih korica (npr. knjige kupljene u knjižari ili posuđene u knjižnici) kao proizvodu da su one jako dobre kvalitete smatra 35,2% ispitanika, 47,9% misli kako su dobre kvalitete, niti dobre, niti loše 15,5% te loše 1,4% ispitanika (Me = 25,35%, sr.v.= 24,83%, st.dev.= 0,2036). Na pitanje što ispitanike smeta kod knjiga tvrdih korica 45,1% je odgovorilo da ih ne smeta ništa, 23,9% smeta otežano čitanje i rukovanje knjigom radi tvrdih korica, 22,5% ispitanika smatra kako su one nepraktične (npr. za nositi u torbi) te 7% ispitanika smeta loš uvez knjige jer stranice nakon određenog vremena počinju ispadati iz knjige (Me = 23,20%, sr.v.= 24,63%, st.dev.= 0,1565).

Za knjige mekih korica 5,4% ispitanika smatra kako su one jako dobre kvalitete, 47,9% ispitanika smatra kako su dobre kvalitete, za 35,2% nisu niti dobre, niti loše, a za 11,6% knjige mekih korica su loše kvalitete (Me = 23,40%, sr.v.= 25,03%, st.dev.= 0,1993). . Ono što ih smeta je savijanje i oštećivanje rubova korica knjige te loš uvez knjige jer stranice nakon određenog vremena počinju ispadati. Ovisno o rukovanju knjigom, kako ju osoba čita, nosi li je u torbi i kako ju odloži negdje, rubovi korica knjige, a ponekada

i stranice u knjižnom bloku, se vrlo lako mogu saviti, oštetiti i poderati. Ispadanje stranica ovisno je o vrsti ljepila koje se koristilo u izradi knjige što je već objašnjeno u ovom radu.

Sljedeća kategorija pitanja ispitivala je koliko su ispitanici zadovoljni sa cijenama knjiga. Cijene knjiga vječita su borba između kupaca i tiskara. Neki knjige tvrdih korica nazivaju luksuzom radi cijene, dok drugi cijenu knjige uspoređuju sa cijenom obične majice ili iznosom koji će osoba potrošiti u kinu da pogleda film (ulaznica, sok i kokice) te smatraju kako to nije puno za izdvojiti za jednu knjigu. Na pitanje koliko su ispitanici zadovoljni sa cijenama knjiga npr. u knjižarama, njih 7% je u potpunosti zadovoljno sa cijenama knjiga, donekle ih je zadovoljno 31,4%, pretežito nije zadovoljno 46,5% ispitanika, a da uopće nije zadovoljno cijenama knjiga u knjižarama odgovorilo je 15% (Me = 23,20%, sr.v.= 24,98%, st.dev.= 0,1758). Kod ispitanika koji su u prijašnjem pitanju, kako dolaze do štiva za čitanje, odgovorili da fizički kupuje knjige, njih 7,7% odgovara kako su u potpunosti zadovoljni sa cijenama knjiga u knjižnicama, donekle je zadovoljno 21,8% ispitanika, pretežito nije 53,8% te nije uopće 16,7% (Me = 19,25%, sr.v.= 25,00%, st.dev.= 0,2007).. Zaključak je kako iako postoje studenti kojima cijena knjige nije problem, no velika većina ipak nije zadovoljna koliko će izdvojiti da plati jednu knjigu beletristike. Neovisno o znanstvenom studiju rezultati su podjednaki gdje većina pretežito nije zadovoljna, ali kod studenata područja tehničkih znanosti može se primjetiti određen broj odgovora da su studenti donekle zadovoljni cijenama knjiga što je vrlo iznenađujuće.

4. Zaključak

U posljednjih nekoliko desetljeća provedeno je mnoštvo istraživanja o temama čitanja, čitalačkih navika, dolasku do čitalačkog štiva te fenomenima koji su utjecali na njih. Situacija obrađena u ovome radu je jedinstvena. Istraživanja o utjecajima COVID-19 pandemije će tek uslijediti, a sigurno je značajan broj već u tijeku.

Situacija koja je dotaknula i pogodila gotovo svaki kutak svijeta uključivala je donošenje od relativno do izuzetno strogih mjera izolacije građana, vremensko i prostorno ograničavanje slobode kretanja, propisane maksimalne brojeve osoba za različite vrste okupljanja i boravka u istom prostoru, djelomični ili potpuni prekid regularnog odvijanja nastave u učionicama za sve segmente obrazovnih sustava te dugotrajan period ekonomske i zdravstvene nesigurnosti i straha u svakom segmentu društava pogođenih pandemijom virusa-COVID 19. Sve te okolnosti utjecale su na nas, našu okolinu te našu svakodnevicu.

Beletristika je pojam koji definira sve one oblike književne proze koji služe za zabavu čitatelja ili imaju nekakvu estetsku vrijednost. Ona je označena kao lijepa književnost u užem smislu te obuhvaća romane, novele i pripovijetke, crtice i neke putopise (značenje se širi i na esej, memoare, kritiku itd.). Čitanje knjiga ne pomaže nam samo u održavanju postojeće razine znanja, već ga i proširujemo pomoću čitanja knjiga. Čitanjem neprestano hranimo mozak novim informacijama, a u današnje doba što više znanja imamo, spremniji smo odgovoriti na izazove s kojima se susrećemo u životu. U modernom svijetu tijekom vremenskog razdoblja od pet minuta prosječna će osoba podijeliti svoju pozornost na poslovne zadatke, čitanje pristigle elektronske pošte, na razgovore s prijateljima i poslovnim suradnicima preko chata i Zooma, na provjeravanje svog mobitela... Sve su to utjecaji koji značajno smanjenju našu produktivnost. Suprotno od toga, kada čitamo zanimljivu knjigu, fokusirani smo isključivo na priču, dok sve oko nas na trenutak ne postoji.

Cilj ovog rada bio je istražiti utjecaj COVID-19 pandemije (period od 21.3.2020. godine do danas) na čitalačke navike studentske populacije različitih sastavnica (VU)

Sveučilišta u Zagrebu. Također, trebao je pokazati na koji način su ispitanici dolazili do čitalačke građe u doba pandemije te kako je ona utjecala na grafički sektor i proizvodnju knjiga beletristike. Istraživanje je provedeno u periodu od 1.kolovoza 2021. do 30. kolovoza 2021. godine te je obuhvatilo 203 ispitanika. Problem koji se pokazao u rezultatima ankete je nemogućnost utjecaja na ispitanike kako bi svako područje studija bilo jednako zastupljeno te time dalo jasniju sliku o utjecaju COVID-19 pandemije na navike čitanja beletristike studentske populacije. Nakon provedenog istraživanja, može se istaknuti nekoliko zapažanja i trendova koji nam daju zanimljive odgovore na istraživačka pitanja.

Da studentska populacija čita više knjiga beletristike u doba pandemije COVID-19 pod utjecajem dugog perioda karantene te drugih epidemioloških mjera koje su propisane od strane Stožera civilne zaštite RH istraživanje nije pokazalo. Rezultati su pokazali mali pozitivan pomak za čitalačke navike studenata dok za veliku većinu pandemija nije imala utjecaj na njihovu naviku čitanja knjiga beletristike ili nije toliko. Prije pandemije, student na preddiplomskim studijima ne samo da su čitali više naspram onih na diplomskoj razini, oni su također čitali i puno učestalije. To se može objasniti činjenicom da se studenti na diplomskoj razini počinju više baviti svojom karijerom za daljnji razvoj svog života poslije studiranja koje se bliži kraju, uključuju se u razne projekte te više rade studentske poslove. Oni student koji su imali naviku čitati beletristiku prije pandemije i dalje su čitali tijekom razdoblja strogih epidemioloških mjera, dok kod onih koji nisu čitali, mali broj studenata je počeo čitati. Kod studenata na diplomskoj razini u rezultatima možemo vidjeti pozitivan pomak u navikama čitanja, ako to usporedimo sa općim navikama čitanja studenata na diplomskoj razini jer je jako veliki broj studenata odgovorio kako je čitalo više knjiga beletristike. Kod studenata društvenih znanosti vidljiva je velika pozitivna razlika u čitanju knjiga beletristike, dok je kod studenata biomedicine i zdravstva vidljiv značajan pad čitanja knjiga u doba COVID-19 pandemije iako su oni svejedno puno čitali. Raspored i način održavanja predavanja u doba pandemije bio je individualan za svaki fakultet, ali većinski se bazirao na održavanju online nastave. Kako je nastava bila ograničena i uzmemo li u obzir ostale mjere donesene kako bi se spriječilo širenje virusa COVID-19, studenti su imali dovoljno slobodnog vremena te su time rezultati istraživanja razočaravajući.

Obzirom na period strogih epidemioloških mjera tijekom kojeg, u jednom razdoblju, nije bilo moguće doći do čitalačke građe ili je bilo otežano, studenti su u velikoj većini knjige posuđivali privatnom posudbom, dok je manji broj studenata kupovao knjige online. Također, veliki broj studenata je odgovorio kako se za njih nije promijenio način pravljanja čitalačkog štiva. Veći udio studentske populacije posuđuje knjige beletristike, a manje ih kupuju u doba pandemije COVID-19. Kao razlog može se uzeti situacija u kojoj su se studenti našli s obzirom na studentske poslove kojih tijekom pandemije nije bilo, a za neke cijene knjiga (npr. u knjižarama) nisu prihvatljive.

Iako živimo u razdoblju naglog razvoja digitalnih medija (mobiteli, tableti,...) preko kojih je čitalačko štivo dostupno bilo kada i bilo gdje, istraživanje je pokazalo kako u Hrvatskoj takav način čitanja još uvijek nije toliko zastupljen te se preferira "fizička" knjiga naspram e-knjige. Iako su mnoge statistike pokazivale kako tiskana knjiga nema budućnost, rezultati pokazuju kako to nije istina. e-knjiga je već neko vrijeme među nama, ali u Hrvatskoj nije dosegla veliku zainteresiranost čitalačke publike.

Pandemija je također utjecala na razne sektore proizvodnje, kako u cijelom svijetu, tako i u Hrvatskoj počevši od same organizacije rada pa do nabave potrebnih materijala. Kako su se mijenjale epidemiološke mjere propisane od strane Stožera civilne zaštite RH, tako su i tvrtke morale organizirati svoje poslovanje. Pandemija COVID-19 virusa najviše je utjecala na tvrtke čije poslovanje se bazira na malim nakladama, dok je na ostale utjecala umjereno te na određene tvrtke s velikim nakladama nije utjecala.

Uzevši to u obzir i dug period karantene u kojem trgovine nisu smjele poslovati, pandemija COVID-19 uvjetovala znatno smanjenje zahtjeva za narudžbom grafičkih materijala potrebnih za proizvodnju knjiga beletristike među kojima je za nabavu papira pandemija značajno utjecala dok je na nabavu ljepila utjecala umjereno. Kako nam transport omogućuje komunikaciju, trgovinu i druge oblike razmjene, on je predstavljao jedan od primarnih rizika širenja virusa. Najveći rizik predstavljali su vozači jer su oni u direktnom kontaktu s robom i osobljem te lako mogu prenijeti virus. Ukoliko je došlo do širenja virusa unutar tvrtke, posljedice za tu tvrtku su mogle biti vitalne. Ako se jedna osoba zarazila, svi ostali zaposlenici te tvrtke koji su bili u direktnom kontaktu sa zaraženom osobom, morali su ići u samoizolaciju u vremenskom trajanju od 2 tjedna. Također, tijekom pandemije, kako bi zaštitile javno zdravlje države, mnoge zemlje

odlučile su zatvoriti svoje granice, među ostalim za promet robe što je dovelo do velikih kašnjenja i poremećaja na tržištu.

Što se tiče cijena knjiga, jesu li one previsoke ili niske, odgovori su drugačiji pita li se proizvođače ili pojedinca koji kupuje knjigu. Kao što je već navedeno, većina mladih danas pretežito nije ili nije uopće zadovoljna cijenama knjiga. Nasuprot tome, grafički sektor smatra kako su cijene izrade preniske u odnosu na prodajnu cijenu na prodajnom mjestu. Događa se začarani krug jer ne postoji međusobno razumijevanje ni poštivanje etičkih načela. Kroz cijelo stvaranje knjige, od ideje do krajnjeg proizvoda, ljudi na nju gledaju kao financijsku dobit te time pokušavaju izvući najviše što mogu iz nje, a na kraju to sve plati krajnji korisnik.

Završno možemo reći da je istraživački dio rada uspješno ispunio cilj ovog rada. Dobiveni su odgovori na sva istraživačka pitanja i hipoteze, a zanimljivo je da su u nekim slučajevima odgovori bili drugačiji nego bi se moglo pretpostaviti. Utjecaj okolnosti u kojima smo se našli tijekom pandemije virusa COVID-19 na čitanje i čitalačke navike studenata bio je manji od očekivanog.

5. Primjeri anketa

5.1. Ankete namijenjen studentima različitih sastavnica (VU) Sveučilišta u Zagrebu

Navike čitatelja beletristike u doba COVID-19 pandemije

Poštovani studenti,

ispunjavanjem ove ankete pristajete na sudjelovanje u istraživanju koje se provodi za potrebe izrade diplomskog rada pod naslovom "Navike čitatelja beletristike u doba COVID-19 pandemije". Anketa sadrži 23 pitanja te je vrijeme potrebno za ispunjavanje 5 minuta. Istraživanje provodi Marija Belina, studentica 2. godine diplomskog sveučilišnog studija grafičke tehnologije na Grafičkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, pod mentorstvom doc. dr. sc. Suzane Pasanec Preprotić i Ane Marošević Dolovski, mag. ing. techn. graph. te je ono u potpunosti anonimno.

Cilj ovog diplomskog rada je istražiti utjecaj pandemije COVID-19 na čitalačke navike studentske populacije, načine pribavljanja čitalačkog štiva s naglaskom na beletristiku te intenzitet proizvodnje knjiga u RH od početka pandemije do danas. Beletristika obuhvaća različite oblike zabavne ili estetske književnosti, kao što su primjerice romani, pripovijetke ili kratke priče. Naglašavamo kako nema točnih ili netočnih odgovora te, bez obzira na Vaše čitalačke navike (čitate li knjige beletristike ili ne), molimo Vas da odgovarate iskreno.

Ukoliko imate bilo kakva pitanja vezana uz istraživanje ili po završetku želite biti upoznati s rezultatima istraživanja, možete se putem elektroničke pošte obratiti studentici autorici (mbelina@grf.hr).

Unaprijed hvala na sudjelovanju u ovom istraživanju!

Autorica istraživanja

Opće informacije

Spol:

- Muško
- Žensko
- Ne želim se izjasniti

Dob: _____

Razina studija:

- Preddiplomski studij
- Diplomski studij
- Poslijediplomski studij

Područje studija:

- Društvene znanosti
- Umjetničko područje
- Biotehničke znanosti
- Tehničke znanosti
- Biomedicina i zdravstvo
- Humanističke znanosti
- Prirodne znanosti
- Ostalo

Fakultet? _____

Navike čitatelja

U ovom dijelu istraživanja ispitat će se Vaše opće navike kao čitatelja. Beletristika obuhvaća različite oblike zabavne ili estetske književnosti, kao što su primjerice romani, pripovijetke ili kratke priče. Molimo Vas odgovorite iskreno, neovisno čitate li knjige ili ne.

1. Čitate li beletristiku?

- Ne čitam
- Rijetko kada čitam knjige beletristike
- Često čitam knjige beletristike
- Da, izrazito čitam knjige beletristike

2. Volite li čitati beletristiku?

- Ne, uopće
- Ne posebno
- Niti da, niti ne
- Da, umjereno
- Da, izrazito

3. Koliko često čitate beletristiku?

- Ne čitam
- Svaki dan
- Nekoliko puta tjedno
- Jednom tjedno
- Samo vikendom
- Par puta mjesečno
- Jednom mjesečno
- Par puta godišnje

4. Koji su Vaši motivi za čitanje beletristike?

- Ne čitam
- Velika dosada
- Razonoda
- Višak slobodnog vremena
- Bijeg od realnosti
- Traženje rješenja za određeni problem
- Edukacija
- Zato što mi je knjigu prijatelj/ica preporučio/la
- Zato što stvarno volim čitati knjige

5. Utječe li radnja knjige na Vaše emocije?

- Ne, uopće
- Ponekad da, ponekad ne
- Donekle da
- Da, utječe

6. Kako dolazite do štiva za čitanje?

- Posuđujem knjige u knjižnici
- Fizički kupujem knjige
- Kupujem knjige online
- Kupujem e-knjige
- Čitam online besplatne e-knjige
- Posuđujem knjige od bliske osobe

7. Preferirate li "fizičku" knjigu ili e-knjigu?

- Preferiram fizičku knjigu
- Preferiram e-knjigu

8. Zašto preferirate fizičku knjigu?

- Radi niže cijene koštanja knjige
- Zato što više volim držati knjigu u rukama
- Ostalo

9. Zašto preferirate e-knjigu?

- Radi niže cijene koštanja knjige
- Zato što mi je lakše čitati preko digitalnog medija (tablet, mobitel,...)
- Zato što mi je lakše preko alata za pretragu naći knjigu na internet
- Ostalo

10. Preferirate li posuđivanje knjige ili kupnju knjige?

- Preferiram posuđivanje knjiga
- Preferiram kupnju knjiga

11. Zašto preferirate kupnju knjige?

- Zato što volim imati knjigu doma na polici i nakon što sam ju pročitao/la
- Zato što na taj način nemam ograničeno vrijeme čitanja knjige
- Zato što ne volim ići u knjižnicu
- Ostalo

12. Zašto preferirate posuđivanje knjige?

- Radi visoke cijene koštanja knjige
- Zato što mi posuđivanje knjige omogućuje čitanje više knjiga
- Zato što u knjižnici imam veći izbor knjiga
- Ostalo

Čitalačke navike u doba COVID-19 pandemije

U ovom dijelu istraživanja ispitat će se Vaše navike kao čitatelja s naglaskom na razdoblje COVID-19 pandemije (21.3.2020. - danas).

13. Da li je razdoblje COVID-19 pandemije utjecalo na Vaše čitalačke navike?

- Ne, uopće
- Ne toliko
- Da, malo
- U potpunosti da

14. Koliko ste čitali u razdoblju COVID-19 pandemije?

- Nisam čitao/la
- Čitao/la sam puno manje
- Čitao/la sam manje
- Čitao/la sam jednako kao i prije
- Čitao/la sam više
- Čitao/la sam puno više

15. Koliko često ste čitali beletristiku u doba COVID-19 pandemije?

- Nisam čitao/la
- Svaki dan
- Nekoliko puta tjedno
- Jednom tjedno
- Samo vikendom
- Par puta mjesečno
- Jednom mjesečno

16. Kako ste pribavljali čitalačko štivo u razdoblju COVID-19 pandemije?

- Nisam čitao/la
- Online kupnjom knjige
- Fizičkom kupnjom
- Privatnom posudbom (npr. prijatelj/ica)

17. Jeste li promijenili način pribavljanja čitalačkog štiva u doba COVID-19 pandemije?

- Da
- Ne

Knjiga kao tiskani proizvod

U ovom dijelu istraživanja ispitat će se Vaše mišljenje i stavovi o kvaliteti knjige kao proizvodu te Vaše preference prilikom kupnje knjige.

18. Preferirate li knjigu mekih ili tvrdih korica?

- Meke korice
- Tvrdе korice
- Svejedno mi je

19. Po Vašem mišljenju knjiga tvrdih korica (npr. kupljena u knjižari ili posuđena u knjižnici) kao proizvod je:

- Jako loše kvalitete
- Loše kvalitete
- Niti dobre, niti loše kvalitete
- Dobre kvalitete
- Jako dobre kvalitete

20. Što Vas smeta kod knjige tvrdih korica?

- Ne smeta me ništa
- Loš uvez knjige (stranice nakon određenog vremena počinju ispadati iz knjige)
- Otežano čitanje i rukovanje knjigom radi tvrdih korica
- Nepraktičnost (npr. za nositi u torbi)
- Ostalo

21. Po Vašem mišljenju knjiga mekih korica (npr. kupljena u knjižari ili posuđena u knjižnici) kao proizvod je:

- Jako loše kvalitete
- Loše kvalitete
- Niti dobre, niti loše kvalitete
- Dobre kvalitete
- Jako dobre kvalitete

22. Što Vas smeta kod knjige mekih korica?

- Ne smeta me ništa
- Loš uvez knjige (stranice nakon određenog vremena počinju ispadati iz knjige)
- Savijanje i oštećivanje rubova korica knjige
- Otežano čitanje i rukovanje knjigom radi mekih korica
- Ostalo

23. Koliko ste zadovoljni sa cijenama knjiga (npr. u knjižarama)?

- Nisam uopće
- Nisam pretežito
- Donekle jesam
- U potpunosti jesam

5.2. Primjer ankete namijenjen grafičkom sektoru

Navike čitatelja beletristike u doba COVID-19 pandemije

Poštovani,

ispunjavanjem ove kratke ankete (9 pitanja) pristajete na sudjelovanje u istraživanju koje se provodi za potrebe izrade diplomskog rada pod naslovom "Navike čitatelja beletristike u doba COVID-19 pandemije". Istraživanje provodi Marija Belina, studentica 2. godine diplomskog sveučilišnog studija grafičke tehnologije na Grafičkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, pod mentorstvom doc. dr. sc. Suzane Pasanec Preprotić i Ane Marošević Dolovski, mag. ing. techn. graph. te je ono u potpunosti anonimno.

Cilj ovog diplomskog rada je istražiti utjecaj pandemije COVID-19 na čitalačke navike studentske populacije, načine pribavljanja knjiga s naglaskom na beletristiku te intenzitet proizvodnje knjiga u RH od početka pandemije do danas.

Ukoliko imate bilo kakva pitanja vezana uz istraživanje ili po završetku želite biti upoznati s rezultatima istraživanja, možete se putem elektroničke pošte obratiti studentici autorici (mbelina@grf.hr).

Unaprijed hvala na sudjelovanju u ovom istraživanju,

Autorica istraživanja Marija Belina

1. Smatrate li da je COVID-19 pandemija utjecala na proizvodnju beletristike u Vašoj tvrtki?
 - Ne, uopće
 - Ne posebno
 - Da, umjereno
 - Da, izrazito
2. Koja je prosječna naklada za izradu knjiga beletristike u Vašoj tvrtki?

_____.

3. Tijekom COVID-19 pandemije naklada za izradu knjiga beletristike se u Vašoj tvrtki:
- Drastično smanjila
 - Smanjila
 - Ostala ista
 - Povećala
 - Drastično povećala
4. Da li je COVID-19 pandemija utjecala na nabavu papira za izradu knjiga beletristike u Vašoj tvrtki?
- Ne, uopće
 - Ne posebno
 - Da, umjereno
 - Da, izrazito
5. Da li je COVID-19 pandemija utjecala na nabavu ljepila za izradu knjiga beletristike u Vašoj tvrtki?
- Ne, uopće
 - Ne posebno
 - Da, umjereno
 - Da, izrazito
6. Koju vrstu ljepila Vaša tvrtka koristi za izradu knjiga bešavnog uveza?
- Hot-melt
 - Poliuretanska (PUR) ljepila
7. Kojom tehnikom tiska se odrađuje tisak beletristike u Vašoj tvrtki?
- Digitalni tisak
 - Ofsetni tisak
 - Digitalni tisak za male naklade, ofsetni tisak za velike naklade
8. Smatrate li da razvoj digitalnih medija i sve veće korištenje " E-knjiga" utječe na smanjenje naklade knjiga beletristike u Hrvatskoj?
- Ne, uopće
 - Ne posebno
 - Niti da, niti ne
 - Da, umjereno
 - Da, izrazito
9. Obzirom da se isto pitanje nalazi i u anketi koju za potrebe ovog istraživanja ispunjavaju studenti, radi usporedbe rezultata, molimo Vas odgovor na postavljeno pitanje.
Općenito gledano, koliko ste zadovoljni Vašom postignutom prodajnom cijenom u izradi knjiga (tisak i uvez) u usporedbi s njenom prodajnom cijenom (npr. u knjižari ili drugom prodajnom mjestu).

- Nismo uopće zadovoljni, cijene izrade su preniske u odnosu na prodajnu cijenu na prodajnom mjestu
- Donekle smo zadovoljni
- U potpunosti smo zadovoljni

6. Literatura

1. Solić Josim (1973.), *Knjigoveštvo I*, Grafički srednjoškolski centar Zagreb, Zagreb
2. Vinko Potisak (1997.) *Grafička dorada – Priručnik za grafičare*, Školska knjiga d.d., Zagreb
3. Mirko Rešetar (2001.), *Papir- proizvodnja, svojstva, primjena*, Osijek
4. Službena stranica Vlade za pravodobne i točne informacije o koronavirusu
URL: <https://www.koronavirus.hr/> (8.9.2022.)
5. Službena stranica Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo
URL: <https://www.hzjz.hr/sluzba-epidemiologija-zarazne-bolesti/koronavirus-najnovije-preporuke/> (3.11.2021.)
6. Kuvač-Levačić Kornelija (2013.), *Razvoj i vrste čitanja, tipologija čitatelja s obzirom na čitanje »neknjiževnih« tekstova*, Čitanje za školu i život: IV. simpozij učitelja i nastavnika hrvatskoga jezika, Zagreb: Agencija za odgoj i obrazovanje
7. Silvija Gašparić, Gorana Petković, Suzana Pasanec Preprotić, *Critical analysis of marketing in Croatian publishing*, University of Zagreb, Faculty of Graphic Arts
8. Marija Belina (2019.), *Opremanje autorske knjige "xy" i njezina moifikacija u knjižnoj tipografiji*, završni rad, Zagreb
9. Eva Dasović, Gorana Petković, Suzana Pasanec Preprotić (2015.), *Oblikovanje i budućnost knjižnog uveza u svijetu e-knjige*, Tehnički glasnik 9, 4(2015)
10. H. Kiphann (2001.) *Handbook of print media: technologies and production methods*, Printing Finishing Processes
11. Ivan Peroš, (2016.), *Čitateljski interesi i navike mladih u digitalnom dobu kao polazište za usluge narodnih knjižnica*, Sveučilište u Zadru
12. *Čitanje za školu i život*, IV. simpozij učitelja i nastavnika hrvatskoga jezika Zbornik radova, Agencija za odgoj i obrazovanje (2013.)
URL: https://www.azoo.hr/app/uploads/uvezeno/datoteke/citanje_1536870009.pdf
13. Canon Europe, Mathew Faulkner (2021.), *Digitalni zamor nova je prilika za tisak*, Print magazin
URL: <https://print-magazin.eu/canon-insightreport/>
14. Jelena Ledinko, (2019.), *Procesi prijema i izdavanja robe u skladištima tvrtke Oprema d.d.*, završni rad, Sveučilište Sjever

15. Manguel, A., (2001.), *Povijest čitanja*, Prometej, Zagreb
16. Stipčević, Aleksandar, (1985.), *Povijest knjige*, Nakladni zavod Matice hrvatske, Zagreb
17. Istraživanje o čitanosti i kupovini knjiga za 2020. godinu, u organizaciji Noći knjige, provedena od strane agencije Kvaka.
URL:https://kvaka.com.hr/wpcontent/uploads/2020/05/NocKnjige2020._prezentacija_final.pdf